

Dr Jan Mironczuk

„Trzydzieści lat *Solidarności* oświatowej w Ostrołęce”

/1980 – 2010/

/Publikacja ma ukazać się drukiem w połowie 2010 roku/

Rozdział II

„Solidarność” miejska i wojewódzka (1989-1998)

Pierestrojka w ZSRR i pogłębiający się kryzys gospodarczy w Polsce zmusiły władze partyjno-rządowe do ustępstw wobec społeczeństwa. Porozumienia Okrągłego Stołu dotyczyły także sprawy ponownej legalizacji „Solidarności”¹. 17 kwietnia 1989 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie zarejestrował NSZZ „Solidarność”. Wybory parlamentarne w czerwcu i powstanie rządu Tadeusza Mazowieckiego w sierpniu-wrześniu tego roku oznaczały złamanie monopolu politycznego dotychczasowych władz komunistycznych w Polsce.

Powstanie Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce

W Ostrołęce, podobnie jak w 1980 r., powstał Oddział „Solidarności” Regionu Mazowsze, skupiający komisje zakładowe (KZ) z terenu całego miasta. Pierwsza KZ (Nr 168 w rejestrze Regionu Mazowsze) - w Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej - powstała jeszcze przed rejestracją „Solidarności”, bo 22 marca 1989 r. Kolejne KZ powstały 19 kwietnia 1989 r. w Zespole Elektrowni Ostrołęka (Nr 286) i 27 kwietnia 1989 r. w Zakładach Mięśnych (Nr 413); „wysyp” nastąpił w maju 1989 r. - Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Mostowych (Nr 620), PKS (Nr 637), MPK (Nr 638), MGT Bolt (Nr 722), OZCP (Nr 741), Zakłady Opieki Zdrowotnej – Szpital (Nr 811)². Już 15 kwietnia 1989 r. działacze *pierwszej* „Solidarności” powołali Oddziałową Komisję Wykonawczą (OKW) w Ostrołęce, która w 5 dni później zwróciła się do prezydenta Ostrołęki Stanisława Zaczekowskiego o zwrot mienia NSZZ „S” (lokal z wyposażeniem, powielacz, samochód osobowy, gabloty informacyjne, dokumenty, pieczątki) przejętego przez władze „w chwili ogłoszenia stanu wojennego”³.

W składzie pierwszego Zarządu Oddziału nie znaleźli się nauczyciele⁴, z czego można by wyciągnąć wniosek, że ta grupa zawodowa nie należała do prekursorów zmian politycznych, a w każdym razie nie wyrażała tego w szczególny sposób. Przyczyna po części była jednak bardzo prozaiczna – w czerwcu rozpoczęły się wakacje i nauczyciele jako grupa zawodowa „rozplynęli się”. Jednakże w środowisko nauczycielskim dojrzywała myśl, by odtworzyć dawną organizację

1 *Porozumienia Okrągłego Stołu, Warszawa 6 lutego - 5 kwietnia 1989 r.*, Olsztyn 1989, gdzie m. in. stwierdzono: „Ważnym stadium ewolucji politycznej są zmiany przeprowadzane już teraz: realizacja zasady pluralizmu związkowego i społecznego (w tym legalna działalność NSZZ „Solidarność”, NSZZ RI „Solidarność”, a także legalizacja NSZ), uznanie prawa opozycji politycznej do legalnego działania, nowa ustawa o stowarzyszeniach, początek reformy prawa i sądownictwa, zwiększenie zakresu swobody słowa, a także istotna demokratyzacja zasad wybierania ciał przedstawicielskich”.

2 RM, Dział rejestracji, Oddział Ostrołęka, Zestawienie KZ w Ostrołęce z 10 maja 2005 r. - w tym czasie istniało 30 KZ z 2289 członkami.

3 RM, Dział rejestracji, Oddział Ostrołęka, Pismo OKW NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce z 20 kwietnia 1989 r. do Prezydenta miasta Ostrołęki; także, Pismo OKW z 15 kwietnia 1989 r. do Regionalnej Komisji Wykonawczej Mazowsze NSZZ „Solidarność”. W składzie OKW znaleźli się: Andrzej Bednarczyk, Andrzej Stachacz, Jerzy Chorążewicz, Eugeniusz Skolmowski, Jan Wiśniewski, Janusz Dziekoński, Sylwester Wieczorek.

4 ASOO, Komunikaty, Serwis informacyjny – komisja zakładowa nszz „solidarność” z 1989 r. (brak daty). Prezydium stanowili: przewodniczący – Andrzej Z. Bednarczyk (Koło Indywidualnych Członków przy Oddziale), wiceprzewodniczący – Ryszard Chrostowski (PKS) i Jan Młynarczyk (PKP), sekretarz – Marcin Szwad (Przedsiębiorstwo Przemysłu Mięsnego), skarbnik – Danuta Małkowska (OSHU „Społem”), członkowie: Adam Kosiorek (WPHW), Andrzej Stachacz (MPK). Wśród członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej również nie było przedstawicieli ostrołęckiej oświaty. Por. też „Przegląd Kurpiowski” (Pismo wydawane przy Ostrołęckim Komitecie Obywatelskim) 1990, nr 3.

„Solidarności” czy też stworzyć nowy związek⁵. Ważną rolę odegrał w tym nauczyciel z ZSZ 1 Edward Górecki⁶. Był głównym organizatorem spotkania nauczycieli z różnych szkół, wcześniejszych członków „Solidarności”, w jednej z sal w Urzędzie Wojewódzkim przy ul. Gorbatowa, 2 września 1989 r.: „Spotkanie było bardzo spokojne, grzeczne. Przybyło 20-30 osób. Na spotkaniu nie było tajności, mógł każdy wejść. Przybył także Sylwester Wieczorek [zob. dalej – J.M.]. Ktoś z sali zaproponował, bym objął tymczasowo przewodnictwo [...] Jeśli będziemy bardziej zvarci, to poradzimy sobie”⁷.

Spotkanie z 2 września 1989 r. można uznać za decydujące o ponownym założeniu (czy też odbudowie) „Solidarności” nauczycielskiej w Ostrołęce⁸. Uczestnicy spotkania rozpropagowali cel powstania i działania „Solidarności”, co spowodowało akces zainteresowanych nauczycieli do „Solidarności” jeszcze tego samego dnia; w każdym razie 2 września 1989 r. figuruje jako data „wstąpienia do związku” u większości nauczycieli-członków „S” z SP 1, SP2, SP 7, SP 8, LO (obecnie I LO), ZSZ 1, ZSZ 2, ZSZ 4, Zespół Szkół Rolniczych (obecnie ZSZ 3), Państwowej Szkoły Muzycznej, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego⁹.

14 września w ZSZ 2 odbyło się zebranie przedstawicieli ostrołęckich szkół, na którym „reaktywowano Komisję Zakładową NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze przy Placówkach Oświatowo-Wychowawczych w Ostrołęce” (zob. Fot.). Upoważnieni przez KZ Jan Gontarz i Zdzisław Kozłowski (oba pracownicy ZSZ 2) przekazali protokół z tego zebrania do wiadomości Kuratorium Oświaty i Wychowania w Ostrołęce, a następnie złożyli go w Regionie, przez co dopełnili formalności niezbędnych do rejestracji. 22 września 1989 r. w rejestrze Regionu Mazowsze pod Nr 1568 została zapisana NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze Komisja Zakładowa przy Placówkach Oświatowo-Wychowawczych w Ostrołęce¹⁰, a więc z dawną nazwą, jeszcze sprzed okresu delegalizacji. Częściej jednak używano nazwy „Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce”¹¹.

Zebranie wyborcze do Komisji Zakładowej odbyło się 9 października 1989 r. w ZSZ 1. „W wyniku głosowania przewodniczącym został Edward Górecki – 17 głosów, zastępcą przewodniczącego Jan Gontarz – 9 głosów, sekretarzem Krzysztof Gocłowski – 4 głosy, skarbnikiem Benedykt Damięcki – 2 głosy”¹². W wyborach wzięło udział 32 wyborców; byli to nauczyciele z następujących szkół w Ostrołęce:

- ZSZ Nr 1: Edward Górecki, Jacek Majewski, Wojciech Sikora, Benedykt Damięcki;
- ZSZ Nr 2: Tadeusz Nowicki, Jan Gontarz, Aleksander Ciszkowski, Barbara Sokołowska, Joanna Filipowicz, Zdzisław Kozłowski;
- ZSZ Nr 4: I. Jabłonowska, Teresa Grzywacz, Krystyna Rzeszot-Gąska;
- LO: Barbara Kosmalska, Jadwiga Sepełowska, Helena Dąbrowska, Krzysztof Gocłowski, Izabela Załęska;
- SP Nr 1: Elżbieta Borowska, Ryszard Żukowski, Krystyna Żebrowska-Kowalczyk, Bożena Gosiewska, Magdalena Dąbrowska, Dariusz Bałdyga, Halina Górecka, Michał Wołkow;
- SP Nr 2: Danuta Gumowska, Celina Kędzińska;
- SP Nr 7: Stanisław Pęksa;

5 Wywiad z Edwardem Góreckim z 12 sierpnia 2009 r. (w posiadaniu autora): „Patrząc na sytuację ogólną w kraju, zastanawiałem się jak odbudowywać – kontynuacja czy nowy związek”. O E. Góreckim jun. zob. St. Pajka, *Słownik biograficzny Kurpiowszczyzny XX wieku*, Kadzidło 2008, s. 322-323.

6 Wywiad z B. Damięckim: „Edward Górecki miał duży zapal do odtworzenia „Solidarności”.

7 Wywiad z E. Góreckim.

8 Wywiad z Haliną Górecką (ur. 20 lipca 1954, nauczycielka w SP 1, następnie w SP 8 i Gimnazjum 2 w Ostrołęce) z 12 sierpnia 2009 r. (w posiadaniu autora).

9 ASOO, Komunikaty, Lista czynnych członków, z 2002 r. (brak daty na dokumencie).

10 NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze, Dział rejestracji związków zawodowych, KM 1568 Pracowników Oświaty i Wychowania; ASOO, PPiW 1990-1998, Zaświadczenie NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze nr 140/Rej/Prez/96 z 1 października 1996 r. dla MKZ POiW w Ostrołęce. Taka nazwa formalna była na pieczęcie do grudnia 1994 r., gdy zmieniono nazwę na MKZ POiW w Ostrołęce – zob. ASOO, Protokoły, Protokół sprawozdawczo-wyborczy z 18 grudnia 1994 r.

11 Zob. ASOO, Protokoły.

12 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania wyborczego do KZ NSZ „Solidarność” pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce z 9 października 1989 r.

- SP Nr 8: Piotr Kowalewski, Marian Mierzejewski;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy: Czesław Zdanowicz¹³.

Tabela

Organizacja kół NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce i składki członkowskie (październik 1989 r. - styczeń 1990 r.)

Nr koła	Szkoła	Przewodniczący koła	Pisma przychodzące	Lista składek X 1989 r.	Lista składek XI 1989 r.	Lista składek XII 1989 r.	Lista składek I 1990 r.
1	SP 1	Elżbieta Borowska	2	-	1	1	1
2	SP 8	Marek Karwel	1	-	1	1	1
3	LO	Krzysztof Gocłowski	1	-	1	1	1
4	ZSZ 1	Marek Młynarczyk	1	-	1	1	1
5	ZSZ 2	Jan Gontarz	1	-	1	1	1
6	ZSZ 4	Krystyna Gąska	1	-	1	1	1

Zródło: ASOO, PPiW 1990-1998, Pokwitowanie dostarczonych pism L d 1/90 i druków (list) Przewodniczącym kół.

Uwaga: - do założenia koła potrzebnych było minimum 5 członków związku, stąd w niektórych szkołach początkowo nie powstały one, mimo że byli tam członkowie związku (m. in. SP 2, SP 7, PSM)
- w rubrykach list składek w oryginale wstawiono znak '+' lub '1'.

W zebraniu wyborczym uczestniczył też Sylwester Wieczorek – przewodniczący Komitetu Obywatelskiego w Ostrołęce, który „poruszył sprawy związane z samorządnością oraz przedstawił sytuację w ruchu związkowym „Solidarność”. Podkreślił, że Ostrołęka jest trudnym terenem do działania. Postulował powołanie Komisji Kultury”¹⁴. Komitety obywatelskie, powstające nawet w niewielkich miejscowościach, były wyrazem aktywności społecznej, a celem ich, jak i oddziałów „Solidarności”, była swoista rewolucja ideowa (zob. dalej).

Zebranie wyborcze 9 października 1989 r. było faktycznym powstaniem KZ. Pierwszą siedzibą KZ został krótkotrwale (do listopada 1989 r.) ZSZ 1 ul. Waryńskiego 20 (obecnie 11 Listopada). Liczba rzeczywistych członków, zweryfikowana składkami członkowskimi, wyniosła na ten dzień 51 osób. Właśnie od tej liczby odprowadzono składkę do Regionu Mazowsze w wysokości 70670 zł¹⁵.

Wraz z powstaniem KZ zrzeszającej pracowników oświaty i wychowania, pojawiła się potrzeba wybrania delegatów do Oddziału w Ostrołęce, zrzeszającego komisje zakładowe z całego miasta. 13 listopada 1989 r. na zebraniu członkowskim wybrano „elektorów” (Edward Górecki z ZSZ 1, Stanisława Watrakiewicz z LO, Marek Karwel z SP 8, Celina Kędzierska z SP 2), którzy z kolei wybrali delegatów na Walne Zebranie Oddziału Regionu Mazowsze w Ostrołęce: Krystyna Gąska (ZSZ 4), Elżbieta Borowska (SP 1)¹⁶.

Na początku stycznia 1990 r., po wcześniejszym złożeniu wniosku KZ, zostało uruchomione konto bankowe, którego pełnomocnikami z tytułu zajmowanych stanowisk zostali E. Górecki, J. Gontarz i B. Damięcki. Przewodniczący kół w szkołach, w których powstał NSZ „Solidarność”, zostali powiadomieni o tym fakcie, jak również o obowiązku sporządzenia list członków według deklaracji i złożeniu ich w księgowości „celem pobrania [składek – J.M.] od wynagrodzeń i przelania na wskazane konto bankowe”¹⁷. Sprawa składek członkowskich, niezbędnych do utrzymania organizacji

13 Tamże.

14 Tamże.

15 Region Mazowsze, Dział rejestracji struktur związkowych, KM 1568 Pracowników OiW, Druk zbiorczy KZ 1568 (po wyborach 9 października 1989 r.). Wpłatę odebrał główny księgowy Albert Radziwiłł. Liczba członków przez długi czas nie zmieniała się, np. pod koniec 1992 r. wynosiła 50 osób - RM, Dział rejestracji, Druk zbiorczy KZ 1568 (po wyborach 8 grudnia 1992 r.)

16 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania członków NSZZ „Solidarność” pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce z 13 listopada 1989 r. Obecnych było 31 osób.

17 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze KZ Nr 1568 przy plac. oświatowo-wychowawczych w Ostrołęce L.dz. 1/1990 z 10 stycznia 1990 r. do przewodniczącego Koła NSZZ „Solidarność” przy ZSZ Nr1 w Ostrołęce.; także ASOO, PPiW 1989-1991, Wniosek o uruchomienie konta bankowego nr 55518-12739-132 dla KZ Nr 1568 z 3 stycznia 1990 r.

„Solidarności”, niejednokrotnie stawała się pewnym problemem¹⁸.

Od początku okresu przemian przedstawiciele kierownictwa KZ, a zwłaszcza WKK (zob. dalej), byli proszeni przez miejscowe władze do udziału w naradach, pracach komisji, opiniach dotyczących spraw oświaty i kultury w województwie ostrołęckim¹⁹.

Zwieńczeniem funkcjonowania organizacji komisji „Solidarności” było uzyskanie możliwości finansowania przez Kuratorium pracownika administracji związkowej, początkowo na ½ etatu. Oznaczało to jednocześnie, że osiągnięto wymagane limity członkowskie²⁰. Ostatecznie jednak zrezygnowano wówczas z tej możliwości na rzecz Wojewódzkiej Komisji Koordynacyjnej (WKK), jednocześnie upoważniając przewodniczącego WKK do reprezentowania stanowiska KZ na szczeblu wojewódzkim²¹.

18 ASOO, PPiW 1990-1998, Wezwanie Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce z 28 maja 1991 r. do KZ NSZZ „Solidarność” Nr 1568 do zapłaty składek: „W przypadku nie dotrzymania terminu Oddział NSZZ „S” wystąpi do Regionu Mazowsze w Warszawie o wykreślenie z rejestru członków [...] Brak wpłat od XI-90 r. do IV-91 r.”

19 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo Pawła Szczęsnego, przewodniczącego Komisji Oświaty i Kultury Urzędu Miejskiego w Ostrołęce nr BRN-8/1/90 z 22 stycznia 1990 r. do Marka Młynarczyka: „Uprzejmie zawiadamiam, że [...] odbędzie się posiedzenie Komisji Oświaty i Kultury MRN z następującym porządkiem: 1. Zaopiniowanie mat. na sesję dot: a/ projektu Założeń Polityki Społeczno-Gospodarczej w 1990 r., b/ projektu Budżetu Miasta na 1990 r. 2. Sprawy różne”; także, Pismo Urzędu Woj. w Ostrołęce Kuratorium Oświaty i Wych. nr OW.III. 0080/3/90 z 19 lutego 1990 r. do Marka Młynarczyka, przewodn. WKK NSZZ „Solidarność”: „Uprzejmie zapraszam do udziału w naradzie kierowniczej kadry oświatowej woj. ostrołęckiego [...] Tematyka narady: 1. Projekt organizacji pracy w roku szk. 1990/91; 2. Interpretacja przepisów wykonawczych KN; 3. Aktualne prace MEN”; także, Pismo Urzędu Woj. Kuratorium OiW nr O.W.I.5046/19/90 z 26 kwietnia 1990 r. do M. Młynarczyka: „Uprzejmie informuję, że w dniu 14 maja b.r. w Warszawie odbędzie się Kongres Nauczycieli Kultury Fizycznej”; także, Pismo Jana Rusaka, przewodniczącego Sejmiku Samorządowego Woj. Ostrołęckiego nr BSS-3-90 z 21 sierpnia 1990 r. do M. Młynarczyka: „Uprzejmie zawiadamiam, że [...] odbędzie się posiedzenie [...] Proponowany porządek obrad: 1. Regulamin Sejmiku Samorządowego Województwa Ostrołęckiego. 2. Regulamin pracy Kolegium Odwoławczego. 3. zasady działalności finansowej [...] 4. Organizacja Biura Sejmiku”; także, Pismo Kuratorium OiW w Ostrołęce nr OW.III.0712/18/90 z 21 sierpnia 1990 r. do M. Młynarczyka, przewodn. WKK NSZZ „Solidarność”: „Uprzejmie zapraszam do udziału w spotkaniu [...] w sprawie nadzoru pedagogicznego w województwie ostrołęckim”; także, Pismo Kuratorium OiW w Ostrołęce nr O.W.II.1173/2/91 z 29 kwietnia 1991 r. do M. Młynarczyka, przewodn. WKK NSZZ „Solidarność”: „Uprzejmie proszę o wzięcie udziału w posiedzeniu kierownictwa Kuratorium Oświaty i Wychowania [...] na temat: „Analiza wniosków odznaczeniowych dla nauczycieli i innych pracowników oświaty”; także, Pismo Wandy Pawłowskiej, dyrektora Delegatury Zamiejscowej w Makowie Maz. Kuratorium OiW w Ostrołęce nr O.W.VIII.1140a/4/91 z 13 czerwca 1991 r. do przewodniczącego WKK NSZZ „Solidarność”: „Uprzejmie informuję, że ogłosiliśmy konkurs na stanowiska dyrektorów szkół podstawowych w miejscowościach: Krasiniec, Węgrzynowo, Płoniawy, Ciepielewo, Maków Maz. (Szkoła Nr 2). zapraszam przedstawiciela związku zawodowego upoważnionego na piśmie do Komisji Konkursowej”; ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo Urzędu Woj. w Ostrołęce Kuratorium OiW z 3 marca 1990 r. do Benedykta Damięckiego: „powołuję Obywatela na członka Komisji Socjalnej d/s przyznawania pożyczek z Zakładowego Funduszu Mieszkaniowego, zapomóg zdrowotnych dla nauczycieli, emerytów i rencistów szkolnictwa zawodowego i rolniczego województwa ostrołęckiego na okres od 4.03.1990 r. do 31.XII. 1991 roku”; także, Pismo Henryka Mroza, dyrektora Miejskiego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego w Ostrołęce nr 1024/92/91 z 12 sierpnia 1991 r. do NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568: „zawiadamiam o zamiarze wypowiedzenia umowy o pracę pracownicy MZEASz w Ostrołęce Pani Olk Lucynie. Przyczyną zwolnienia jest likwidacja etatu spowodowana koniecznością poprawy sytuacji ekonomicznej Zespołu [...] W/w pracownica zatrudniona jest w Szkole Podstawowej nr 8 na stanowisku sprzątaczkii”.

20 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego KZ NSZZ „Solidarność” Benedykta Damięckiego z 7 listopada 1991 r. do kuratora OiW w Ostrołęce Ryszarda Załuski: „Komisja [...] zwraca się z prośbą o przydział części etatu wysokości ½ pracownika administracji do pracy w biurze K.Z. Nadmieniamy, że stan osobowy Komisji zakładowej wynosi na dzień 1 listopada 1991 87 osób”. ½ etatu przysługuje przy stanie 75 członków, a 1 etat przy stanie 150 członków - Ustawa o związkach zawodowych z dnia 23 maja 1991 r. Stan na pełen etat pracownika związku osiągnięto w 2008 r. (zob. Rozdz. III).

21 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego KZ 1568 B. Damięckiego z 15 stycznia 1992 r. do Kuratorium OiW w Ostrołęce: „Komisja [...] rezygnuje z należnej części etatu i przekazuje go do Wojewódzkiej Komisji Koordynacyjnej celem wykorzystania”. Również KZ w Wyszowie, Ostrowi Maz. i Przasnyszu rezygnowały z przysługującej części etatu i upoważniały przewodniczącego WKK do reprezentowania ich stanowiska na szczeblu wojewódzkim – ASOO, WKK, PPiW 1990-1995. W późniejszym okresie Komisja Zakładowa nr 1568 miała swego członka, oddelegowanego do pracy związkowej – np. ASOO, MKK, PPiW, Pismo dyrektora SP 1 w Ostrołęce Tadeusza Noska z 23 listopada 1998 r. do M. Wołkova, przewodniczącego KZ (i MKK): „obniżam Panu tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć z 18 h do 11 h na okres od 1 grudnia 1998 r. do 31 sierpnia 1999 r. celem świadczenia pracy na rzecz NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania”.

Powstanie Wojewódzkiej Komisji Koordynacyjnej (Międzyzakładowej KK) NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce i jej zadania

Jako że Ostrołęka była miastem wojewódzkim od 1975 r., stała się też siedzibą „Solidarności” oświatowo-wychowawczej wyższego szczebla. Idea założenia „Solidarności” wojewódzkiej narodziła się na spotkaniach delegatów w Regionie Mazowsze: *„Na spotkaniach w Warszawie byli różni ludzie z terenu – z Wyszkowa, Ostrowi Mazowieckiej [...] Padły pomysły: Stwórzmy Komisję Wojewódzką”*²².

9 grudnia 1989 r. odbyło się zebranie założycielskie Wojewódzkiej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce. W zebraniu uczestniczyło 14 przedstawicieli z następujących Komisji Zakładowych: Ostrołęka (liczącej 71 członków), Wyszków (65 członków), Krzynowłoga Mała (11 członków). Wybrano, jak się okazało później – tymczasowo, przewodniczącego WKK (Edward Górecki), wiceprzewodniczących (Zdzisław Kozłowski i Zbigniew Drobot) oraz członków zarządu z poszczególnych komisji zakładowych²³ (zob. Aneks).

Zebranie wyborcze WKK odbyło się 24 lutego 1990 r.: *„Sprawozdanie przedstawił kol. Górecki. Przedstawił i dokonał analizy poszczególnych spraw wokół których skupiła się praca TKW Tymczasowej Komisji Wojewódzkiej – J.M.]. Ogrom pracy zawodowej i społecznej zmusza do powołania i wybrania władz Komisji Wojewódzkiej [...] Kol. Górecki zapoznał delegatów z regulaminem wyborów. Przedstawiciele poszczególnych oddziałów przekazali aktualny stan członków, ilość delegatów oraz ilość obecnych delegatów na zebraniu”*. Kandydaci na przewodniczącego otrzymali odpowiednio głosów: Marek Młynarczyk – 15, Mieczysław Orych – 7, Andrzej Piegutkowski – 6; na stanowisko zastępcy przewodniczącego: Mieczysław Orych – 7, Jerzy Zarzycki – 1, Andrzej Piegutkowski – 5²⁴. Wyznaczono i w jawnym głosowaniu udzielono poparcia członkom Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej. W ten sposób ukształtowały się władze WKK (zob. Aneks).

Tabela

Organizacja WKK NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce podczas zebrania wyborczego 24 lutego 1990 r.

Ośrodki	Liczba członków	Liczba delegatów	Delegaci obecni	Przedstawiciele ośrodków
Ostrów Maz.	100	7	7	Mieczysław Orych
Maków Maz.	40	4	4	Andrzej Piegutkowski
Ostrołęka	96	10	10	Stanisława Watrakiewicz
Wyszków	64	7	4	Jan Rusak
Przasnysz	31	3	3	Tomasz Osowski
Łącznie	331	31	28	

Źródło: ASOO, WKK, Protokoły, Protokół z zebrania wyborczego do KW NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce z 24 lutego 1990 r..

WKK, nie posiadając co prawda osobowości prawnej w organizacji „Solidarności” (formalnie istniały Komisje i Regiony „S”), była „najlepiej zorganizowaną” Komisją w Regionie Mazowsze. Jej zadania, już jako Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej (MKK), przedstawił szczegółowo kolejny przewodniczący (i wiceprzewodniczący Regionalnej Sekcji Oświaty) Andrzej Piegutkowski podczas zebrania 22 kwietnia 1995 r.:

„- reprezentowanie członków związku w zakresie problematyki zawodowej wobec władz regionalnych związku i innych organizacji i instytucji,

- przygotowywanie i opiniowanie wniosków organizacyjnych bądź innych aktów prawnych dot. spraw zawodowych w dziedzinie oświaty i wychowania,

- reprezentowanie KZ woj. ostrołęckiego przed Urzędem Wojewódzkim, Kuratorium Oświaty, P.I.P.,

- opiniowanie odznaczeń, nagród, opiniowanie aktów prawnych w Kuratorium Oświaty [...]

przyjmowanie, przekazywanie spraw do Sekcji Regionalnej Oświaty i Wychowania, Sekcji Krajowej

22 Wywiad z E. Góreckim.

23 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania założycielskiego Pracowników Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” woj. ostrołęckiego z 9 grudnia 1989 r..

24 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania wyborczego do KW NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce z 24 lutego 1990 r..

*Oświaty i Wychowania [...] przekazywanie informacji z S.K. [„Solidarności” Krajowej – J.M.], S.R. [„Solidarności” Region Mazowsze – J.M.], MKK*²⁵.

Położenie MKK i jej władz zaczęło się zmieniać wraz z przekształceniami w oświacie i administracji²⁶. Najgłębsza zmiana czekała wraz z przygotowaniem do *czterech wielkich reform* 1999 r.:

Tabela

Komisje (Organizacje) Zakładowe (Międzyszkolne, Międzyzakładowe) NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w woj. ostrołęckim w 1998 r.

Nr Komisji	Nazwa, adres, tel.	Liczba członk liczba poprz.	Data zebr. wyborczego	Przewodniczący, miejsce pracy, adres domowy	Delegaci na WZD Regionu (elektorzy)	Ścieżka wyborcza	Delegaci do Sekcji Regionalnej
805	Międzyszkolna Komisja Zakł. Prac. OiW w Wyszku, ul. I Armii WP 89, 07-200 Wyszku	63, 50	19 lutego	Wojciech Łysik, SP 5 w Wyszku ul. Geodetów 45 tel. (0216) 245-59, tel. dom. 262-67	Wojciech Łysik Anna Rusak Anna Dziegielewska Zbigniew Drobot Anna Martusiewicz	Branżowa	Wojciech Łysik, Anna Dziegielewska
939	Komisja Zakł. przy Zakładzie Poprawczym w Laskowcu 07-801 Ostrołęka 3 tel. (029)42-81, 42-82	16, ?	18 lutego	Zbigniew Lewszuk, Zakład Poprawczy	Sławomir Walczuk	Branżowa	Zbigniew Lewszuk
1446	Komisja Międzyzakł. Prac. OiW w Ostrowi Maz., tel. (0217)535-57	82, 69	16 marca	Teresa Zienkiewicz, Lic. Ekon. tel. 533-71, dom. ul. 11 Listopada 10/2 tel. 535-57	Teresa Zienkiewicz Adam Ziątko, Stanisław Dylewski Waldemar Konarzewski Bolesław Pomieszczyński Jan Szulborski Tadeusz Grędzik Zofia Wendler	Branżowa	Teresa Zienkiewicz, Mieczysław Orych
1568	Międzyszkolna Komisja Zakł. Pracowników OiW w Ostrołęce ul., Kolberga 6/1 tel. (029)4317	57, 63	10 lutego	Michał Wołkow, SP 1, tel. dom. 47-82	Barbara Sokołowska Helena Dąbrowska Teresa Michalak Halina Górecka Benedykt Damięcki	Branżowa	Michał Wołkow, Teresa Michalak
1676	Międzyzakł. Organizacja Związkowa w Makowie Maz., ul. Moniuszki 6 pok. 20, tel. (029)172670, 172118, 43-17	60, 50	16 lutego	Andrzej Piegutkowski, 06-200 Maków Maz., ul. Witosa 4/28	Andrzej Piegutkowski Krzysztof Chodkowski Dariusz Milewski Tadeusz Chojnowski Jadwiga Gadzińska Wojciech Michalski	Branżowa	Andrzej Piegutkowski Krzysztof Chodkowski
1738	Międzyzakł. Organizacja Związkowa w Przasnyszu 06-300 Przasnysz ul. św. Wojciecha 1 tel. (0478)20-18	23, 22	17 lutego	Barbara Osowska, ZSR ul. św. Wojciecha, dom. ul. Brzozowa 3/19 tel. 63928	Zdzisław Zdziarski Barbara Osowska	Branżowa	Barbara Osowska

25 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania WKK 2 kwietnia 1995 r. Na tym zebraniu, mocą uchwały nr 3/95, zmieniono nazwę z WKK na MKK.

26 ASOO, MKK, PPiW, Pismo M. Wołkova, zastępcy przewodniczącego MKK z 7 marca 1996 r. do Ireny Załęskiej, dyrektora ZSZ w Makowie Maz., *W związku z przejęciem szkół podstawowych przez samorządy i wynikłymi z tego powodu zmianami proszę o przedłużenie oddelegowania dla Pana Andrzeja Piegutkowskiego do pracy w NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze Międzyzakładowej Komisji Prac. Ośw. i Wych. woj. ostrołęckiego. Czas oddelegowania do końca kadencji*. Pismo poparł (odręcznie: „Popieram prośbę zawartą w niniejszym piśmie”) Kurator Oświaty w Ostrołęce Ryszard Załuska.

Nr Komisji	Nazwa, adres, tel.	Liczba członk liczba poprz.	Data zebr. wyborczego	Przewodniczący, miejsce pracy, adres domowy	Delegaci na WZD Regionu (elektorzy)	Ścieżka wyborcza	Delegaci do Sekcji Regionalnej
2107	Komisja Zakładowa w Placówkach Oświatowo-Wych. w Troszynie ul. Szkolna 4	16, 21	12 lutego	Elżbieta Kacprzyk, SP tel. (029)611170	Elżbieta Kacprzyk	Branżowa	Elżbieta Kacprzyk
2277	Komisja Zakładowa Pracowników OiW, 07-320 Małkinia ul. Nurska 150	10, 10	?	ZSZ tel. (0217)550-25	?	Branżowa	?
2561	Komisja Zakładowa przy SP im. M. Curie-Skłodowskiej w Małkini ul. Ostrowska 58 tel. (0217)55-608, 55-034	37, 11	12 lutego	Jan Borowy, SP, tel. dom. 55-315	?	Branżowa	Jan Borowy

Źródło: Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze, Ostrołęka 1998.

Uwagi: ? - brak danych; - na przełomie grudnia 1997 r. i stycznia 1998 r. kolejne Komisje uchwały przystąpienie do ścieżki branżowej (oświaty) w wyborach do władz Regionu Mazowsze – zob. ASOO, Komunikaty; - liczba poprzednia członków „S” odnosi się prawdopodobnie do poprzedniego zebrania wyborczego w grudniu 1994 r.

MKK „zwraca się z prośbą o oddelegowanie na okres kadencji do pracy w Związku kol. Piegutkowskiego Andrzeja. Jednocześnie informuję, że z powodu planowanych zmian podziału administracyjnego kraju okres oddelegowania może ulec zmianie. O zaistnieniu w/w sytuacji Związek powiadomi Panią Dyrektora w możliwie najwcześniejszym terminie”²⁷.

Wraz z reformą administracyjną (i rozwiązaniem województwa ostrołęckiego) w 1999 r. działalność MKK naturalnie wygasła, chociaż jej zebrania odbywały się do stycznia 2000 r., a pomysł jej wskrzeszenia pojawił się jeszcze w listopadzie 2001 r. (zob. Rozdz. III).

Euforia pierwszego okresu albo sytuacja rewolucyjna

Sprawom oświaty poświęcono już sporo miejsca podczas obrad Okrągłego Stołu²⁸. Nauczycieli i innych pracowników oświaty i wychowania dotyczyło też rozliczenie z kończącym się systemem politycznym: „Ustawa z 24 maja 1989 roku wymaga pilnej nowelizacji nadającej jej charakter

27 ASOO, MKK, PPiW, Pismo M. Wołkowa, zastępcy przewodniczącego MKK z 29 maja 1998 r. do Ireny Załęskiej, dyrektora ZSZ w Makowie Maz. Tego samego dnia wystosowano analogiczne pismo do kuratora Oświaty w Ostrołęce, Jana Rusaka – także.

28 *Oświata przy „okrągłym stole”, ustalenia końcowe*, Biuletyn NSZZ Solidarność Nauczycieli Regionu Mazowsze 1989, nr 2 (z 21 marca 1989 r.): „1. Sprawy finansowe i materialne [...] -oświata powinna dostawać 7% dochodu narodowego podzielonego; -decyzje o wprowadzeniu (lub nie) „widełek płacowych” podejmuje dyrektor zgodnie z wnioskiem rady pedagogicznej; -należy wprowadzić ulgi podatkowe dla osób finansujących przedsięwzięcia oświatowe, umożliwić powstanie fundacji wspomagających oświatę [...] 2. Profil wychowawczy szkoły [...] powinien być oparty na zasadach Konstytucji i Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; -instytucjonalny wpływ partii na program nauczania i wychowania realizowany będzie wyłącznie poprzez organy przedstawicielskie Państwa[...] -szkoła ma prawo do tworzenia własnych obrzędów, świąt, terminarza obchodów rocznicowych itp.; -egzamin maturalny z propedeutyki nauki o społeczeństwie nie jest obowiązujący; 3. Uspołecznienie oświaty: -z dn. .09.1989 r. wejdzie w życie nowy regulamin funkcjonowania rad pedagogicznych. Zostaną rozszerzone kompetencje rad, wzmocniona samodzielność dyrektorów wobec administracji oświatowej, ulegnie likwidacji „klucz polityczny” przy ustalaniu składu zespołów kierowniczych; - przewiduje się dwójaki tryb powoływania dyrektorów: w drodze konkursu merytorycznego lub przez powołanie przez organ nadzorujący szkołę. W obu przypadkach niezbędna jest pozytywna opinia rady pedagogicznej; -szkoły niepaństwowe będą powstawać na podstawie rejestracji, a nie zezwoleń; -z dn. 1.09.1989 r. wejdą w życie przepisy o tworzeniu klas autorskich[...] 4. Zarządzanie oświatą: -należy przekazać szkołom prawo decyzji w sprawach kadrowych, finansowych, organizacyjnych itp.[...] -ocena pracy nauczyciela nie może mieć charakteru weryfikacji za poglądy polityczne czy przekonania religijne. Nauczyciel może odmówić wykonania polecenia służbowego z powodów ideowo-moralnych [...] W protokole rozbieżności strona solidarnościowo-opozycyjna wnosi o: 1/ prawo do korzystania w postępowaniu dyscyplinarnym z pomocy zawodowych adwokatów i prawo odwołania od orzeczeń komisji dyscyplinarnych do sądu powszechnego [...] 4/ uznanie pluralizmu organizacji młodzieżowych, w tym także pluralizmu organizacji harcerskich”. Powyższe postulaty i ustalenia można i obecnie uznać za fundament nowoczesnej szkoły.

rehabilitacji pracowniczej i rozszerzającej zakres naprawy szkód, wyrządzonych członkom i sympatykom NSZZ „Solidarność” i środowisk opozycyjnych. Szczególnie ważne jest rozszerzenie jej zasięgu na osoby, represjonowane za swe przekonania lub działalność polityczną, społeczną i religijną. Należy objąć nią również osoby pozbawione pracy z przyczyn zaistniałych przed 13.12.81 r. [stanu wojennego – J.M.]”²⁹.

W sprawach oświatowo-wychowawczych to NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze odgrywał szczególną rolę, scalając środowisko nauczycielskie (warto pamiętać, że ministrem edukacji narodowej został prof. Henryk Samsonowicz, a wiceministrem dr Anna Radziwiłł, oboje związani ze środowiskiem warszawskiej „Solidarności”): „Warszawska Rada Sekcji Oświaty i Wychowania zaprasza na spotkanie delegatów Sekcji z poszczególnych województw [...] Proponowany porządek obrad: 1/ Organizacja Sekcji OiW na szczeblu regionalnym. 2/ Informacja i komunikaty. Prosimy o podanie następujących danych: - liczba członków Związku w placówkach oświatowych w województwie, - nazwiska delegatów do Sekcji Regionalnej, - nazwiska delegatów do Sekcji Krajowej (poświadczone przez Oddział Regionu)”³⁰.

Władze Sekcji Oświaty i Wychowania kierowały do nauczycieli, zwłaszcza członków „Solidarności”, apele o włączenie się w proces przemian szkół w Polsce: „Jesteśmy w trakcie prac nad wieloma trudnymi problemami związanymi z porządkowaniem naszego „oświatowego podwórka”. Zależy nam na wysokim prestiżu naszego zawodu. Jednym z elementów tego prestiżu jest zapewnienie nauczycielom takiego wynagrodzenia, które zapewni:

- rodzinie nauczyciela poziom życia, jakim cieszą się ludzie o porównywalnych kwalifikacjach zawodowych;
- doskonalenie zawodowe;
- czas na odpoczynek zgodny z ugruntowanymi normami Europy Zachodniej.

Pomoc Wasza jest bardzo potrzebna zespołowi ludzi, który bierze udział w opracowywaniu różnych dokumentów. Wszelkie sugestie, pomysły prosimy przesyłać pod adresem Biura Informacji Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania.

Mamy niepowtarzalną szansę zadecydowania o naszym przyszłym życiu zawodowym!!!”³¹.

W Ostrołęce, wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego i związanych z tym bieżących spraw³², do pierwszej, udokumentowanej źródłowo, próby sił na „oświatowym podwórku” doszło w ZSZ Nr 1; szkoła ta odgrywała w tym czasie szczególną rolę, choćby przez sam fakt, że tamtejsze koło „Solidarności” było stosunkowo duże (Tab.) i skupiało działaczy odgrywających kierownicze role, zarówno w KZ, jak i WKK. 7 grudnia 1989 r., na spotkaniu koła NSZZ „Solidarność” przy ZSZ Nr 1 z dyrektorem szkoły Stanisławem Popielarczykiem³³, poruszono szereg spraw, które właściwie ogniskowały problemy powstające w wyniku zmieniającej się sytuacji społeczno-politycznej:

29 ASOO, Komunikaty, Stanowisko Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” Regionu Mazowsze w/s nowelizacji Ustawy z 24 maja 1989 r. o szczególnych uprawnieniach niektórych osób do ponownego nawiązania stosunku pracy.

30 ASOO, Komunikaty, Pismo Warszawskiej Rady Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze z 20 grudnia 1989 r. do komisji zakładowych. Pismo podpisali Irena Dzierzowska i Maciej Jenike.

31 ASOO, Komunikaty, Do wszystkich nauczycieli – członków NSZZ „Solidarność” (brak daty). W dokumencie skierowano 10 pytań do nauczycieli: „1. Czy ustawa edukacyjna powinna zawierać /wprowadzić/ zmianę systemu szkolnego, typu szkół, a zwłaszcza modernizację szkolnictwa zawodowego lub choćby dać zapowiedź tych zmian? 2. Czy ustawa powinna być wprowadzona szybko /np. w październiku/, czy po dłuższej dyskusji społecznej /np. na wiosnę/? 3. Czy ustawa ma mieć charakter przejściowy czy trwały? 4. Czy kuratora ma powoływać minister na określoną kadencję? 5. Czy Wojewódzka Rada Edukacyjna ma mieć charakter tylko doradczy, opiniujący lub wnioskodawczy – czy też pewne uprawnienia decyzyjne, /np. przy rozdziale środków finansowych/? 6. Czy dyrektor szkoły ma przyznawać „nagrodę dyrektora” wg swego uznania, czy też ma je zatwierdzać rada pedagogiczna? 7. Czy przewodniczący rady pedagogicznej ma być wybrany na rok przez radę, czy też ma te funkcje obligatoryjnie sprawować dyrektor szkoły? 8. Czy w głosowaniu dotyczącym obsady stanowisk kierowniczych w szkole prawo głosu mają mieć tylko nauczyciele pełnozatrudnieni? 9. Czy rada szkolna ma posiadać tylko funkcję doradczą, czy też niektóre uprawnienia decyzyjne? 10. Czy należy otworzyć ścieżkę małych szkół wiejskich?”.

32 *Przed szkolnym dzwonkiem*, „TO” 1989, nr 26; *Dzień Edukacji Narodowej. Sami o sobie*, „TO” 1989, nr 31.

33 Osoba Stanisław Popielarczyka (zob. St. Pajka, *Słownik Biograficzny Kurpiowszczyzny XX wieku*, Kadzidło 2008, s. 827) mogła być szczególnie niewygodna dla „Solidarności” - członek PZPR (do rozwiązania), prezes Ogniska ZNP w ZSZ Nr 1 do 1988 r., czyli do czasu objęcia funkcji dyrektora szkoły.

Tabela**Koło nr 4 NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce (w ZSZ 1 w Ostrołęce) i składki członkowskie w styczniu 1990 r.**

Lp.	Imię i nazwisko	1% wynagrodzenia (zł)
1	Zygmunt Chelchowski	4454
2	Stanisław Stulgiński	4753
3	Tadeusz Kowalewski	1182
4	Barbara Kowalska	3247
5	Tadeusz Olszewski	1453
6	M. Malinowski	3332
7	Edward Górecki	2960
8	Wojciech Sikora	2731
9	Jacek Majewski	3493
10	Marek Młynarczyk	2697
11	Jerzy Kochanek	899
12	Benedykt Damięcki	5424
13	Grzegorz Galiński	2800

Źródło: ASOO, PPiW 1990-1998, Lista członków Koła NSZZ „Solidarność” płacących składki za miesiąc styczeń 1990 r. Koło nr 4 przy ZSZ Nr 1.

„Następnie mówca [Marek Młynarczyk, przewodniczący koła „S” – J.M.] zakomunikował, że do Związku dochodzą różne pomówienia w sprawie pracownicy administracyjnej tej Szkoły ob. C. [nazwisko w protokole – J.M.], której dyrektor powiedział, że Związek Zawodowy NSZZ „Solidarność” chce ją zwolnić i podobne stanowisko w tej sprawie zajmuje drugi związek działający w tej szkole. Tymczasem jak wiadomo, sam dyrektor domaga się zwolnienia wyżej wymienionej pracownicy. Dlaczego więc dyrektor szkoły pomawia związki i powoduje w ten sposób konflikt między Związkiem a pracownikiem [...] - Następnie dyrektor szkoły zakomunikował, że zawiadomiono go z kolei o tym, że związki zawodowe chcą zwolnić dyrektora. [...]

Na zebraniu Rady Pedagogicznej w dniu 17 listopada 1989 r. przedstawiciel „Solidarności” między innymi zapytał o celowość prenumeraty prasy radzieckiej[...] Wówczas to na tym zebraniu [...] dyrektor szkoły stwierdził: „chcielibyście, ażeby wykreślono wszystkie czasopisma radzieckie i wprowadzić „Gazetę Wyborczą”. Nam o to nie chodziło wyjaśnił kol. Górecki, a pragniemy, ażeby prenumerowana prasa radziecka, która jest konieczna, była należycie wykorzystywana, a kol. Sikora dorzucił, że należałoby skonsultować przydatność prasy radzieckiej między innymi z młodzieżą, bo ona jest głównym czytelnikiem. Natomiast kol. Stulgiński stwierdził, że jego zdaniem najwartościowsze czasopisma to „Ogoniok” i „Sputnik”, które są czasopismami postępowymi[...]

Kolega Młynarczyk skierował kilka pytań do dyrektora szkoły dotyczących obchodów 71 rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę [...] Dlaczego dyrektor na tę uroczystość udekorował szkołę w flagi czerwone, bo tylko takie były? Była to jedyna szkoła na terenie Ostrołęki tak udekorowana”³⁴.

Pytano też o: stan bezpieczeństwa uczniów i nauczycieli w szkole (spalenie teczki, poparzenie sprzątaczką, przypadki wandalizmu, gaz łzawiący), zawieszanie przez dyrektora decyzji rady pedagogicznej o karze dla uczniów, sprawa kierowniczkii internatu, wybór wicedyrektora, przyznawanie nagród. Dyrektor Popielarczyk po postawieniu tak wielu zarzutów, przyznawał po części ich zasadność i uznał niektóre swoje uchybienia oraz obiecał, że w przyszłości będzie respektował uchwały rady pedagogicznej³⁵. Dalsze próby dyskredytacji dyrektora Popielarczyka³⁶ (ich celem było

34 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania członków NSZZ „Solidarność” w ZSZ 1 z 7 grudnia 1989 r. z dyrektorem ZSZ1 Stanisławem Popielarczykiem.

35 Tamże.

36 ASOO, PPiW 1990-1998, Anonim (pismo wersalikiem, podpisane „PRACOWNIK SZKOŁY”, tzn. ZSZ Nr 1 w Ostrołęce) z 27 czerwca 1990 r. do NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze Oddział w Ostrołęce, gdzie poruszono niektóre sprawy, także o charakterze intymnym pewnych osób, którym dyr. Popielarczyk rzekomo sprzyjał. Na koniec autor pisma zaapelował: „PRZEPRASZAM, ŻE NAPISAŁEM ODRÓBINĘ PRAWDY, ALE NASI NIE DADZĄ SOBIE RADY W TEJ KOMUNISTYCZNEJ SZKOLE. OD NOWEGO ROKU PRZYJDĄ DO PRACY [...] KILKU Z BYŁEGO KOMITETU PZPR I NIEDOU CZONY DYR. S. POPIELARCZYK, TO ZDUSZĄ PANA GÓRECKIEGO, STŁAMSZĄ I WYŚMIEJĄ PANA MARKA MŁYNARCZYKA. CZERWONI CZUWAJĄ, ONI SIĘ TRZYMAJĄ, PAN GÓRECKI

prawdopodobnie odwołanie go z pełnionej funkcji) ostatecznie nie przyniosły jednak rezultatu i pozostał on na swoim stanowisku aż do emerytury (1998 r.). Trzeba jednak przyznać, że podnoszone przez koło „Solidarności” przy ZSZ Nr1 zastrzeżenia, nie tyle może wobec dyrektora, co do niektórych podległych mu pracowników, także z kadry kierowniczej, były zasadne³⁷.

Również KZ Pracowników OiW NSZZ „Solidarność” w Przasnyszu, powstała 26 września 1989 r., podnosiła szereg swoich uwag i zastrzeżeń dotyczących pracy Kuratorium i administracji oświatowej na swoim terenie: „1. *Nazbyt duża liczba wizytatorów oraz brak ich kompetencji [...] 3. Jak KOiW wyobrażą sobie pracę własną i pracę szkół? Czy szkoła jest dla Kuratorium czy powinno być odwrotnie [...] 6. Nauczyciele skarżą się na brak informacji ze strony administracji. O przysługujących prawach dowiadują się pocztą pantoflową [...] 8. Oczekujemy zmniejszenia papierkowej roboty – np. za zbędne uważamy obowiązkowe zeszyty wychowawców [...] 10. Kuratorium w ogóle nie reaguje na uwagi nauczycieli w sprawie konkursów przedmiotów. Jednego dnia organizowanych jest kilka konkursów, Służy to chyba skłóceniu nauczycieli. Uczniowie mają zbyt niskie przywileje z racji zwycięstwa lub uczestnictwa w różnych etapach [...] 13. Zniesienia finansowania etatowych pracowników ZNP z funduszy oświaty*”³⁸.

Szerzej, tzn. na poziomie województwa, problemy oświatowe poruszono 11 stycznia 1990 r. na spotkaniu WKK z Kuratorem Oświaty i Wychowania w Ostrołęce Ryszardem Załuską i Dyrektorem Wydziału Nadzoru Pedagogicznego Anną Gocłowską. Spotkanie odbyło się w ZSZ w Wyszkowie:

„*Kol. Górecki wprowadził [...] Istnieje konieczność zmiany stylu pracy zwiększenia troski o szkolnictwo [...] Na tej płaszczyźnie dochodzi do konfliktów między kierownictwem Szkoły a radą pedagogiczną. Spotkanie z p. Kuratorem ma na celu wymianę zdań na ten temat. Pytanie dotyczyło osobistych spraw p. Kuratora [...] Do jakich organizacji społeczno-politycznych należy – PZPR. Czy widzi pan sens istnienia 2 związków – więcej doradców, mniej błędów. Czy należy Pan do związku – administrator, nie mogę. Czy zdaniem kuratora dyrektor może należeć do związku – nie widzę przeszkód [...]*

Jak pan widzi odnowę kadry pedagogicznej w małych szkołach, gdzie dyrektorzy nie wywiązują się ze swoich obowiązków – rada pedagogiczna ma wysokie uprawnienia – wotum nieufności. Czy pan widzi możliwość zmiany niektórych dyr. - moje kompetencje sięgają szkół ponadpodstawowych, w podst. inspektorzy [...] P. Kurator odpowiedział, że wotum nieufności stawia się w ostateczności. Powiedział, że należy polubownie załatwiać sprawy. Na wotum nieufności składa się wiele spraw. P. Kurator stwierdził, że słusznie postąpił wybierając dyr. Popielarczyka [...]

P. Wieczorek: Jest to pierwsze spotkanie i proponuję zapisać że Woj. Komisja zaproponuje grupę ludzi do stałych kontaktów z Kuratorem w podejmowaniu ważnych decyzji [...]

Pani z Makowa Sz. P. Nr 2 – Czy widzi Pan możliwości moralnej rekompensaty za doznane w czasie 10 lat krzywdy? Problem współistnienia związków, stosunek inspektorów do wyjazdów na zebrania. P. Kurator – Oba związki traktuję jednakowo. Kadra kierownicza została zobligowana [do ich – J.M.] traktowania poważnie, z szacunkiem. Inspektorzy i dyrektorzy mają zarządzenie wrócić do spraw represji tych ludzi, trzeba ich zrehabilitować. Zwróciłem się z prośbą o wykaz ludzi represjonowanych, listę prześlę do Ministerstwa, spotkam się z tymi ludźmi. Proszę tę sprawę poruszyć w rejonie. Zwłaszcza emerytów – przysłać wykazy tych ludzi (ci którzy nie dostali odznaczeń). 6 II [1990 r. - J.M.] o godz. 11.00 spotkanie z tymi ludźmi [...] P. Kurator zobowiązał się przesłać do dyrektorów szkół pisma odnośnie osób poszkodowanych w latach 1980-89 (odznaczenia, nagrody).

Kurator powiedział, że czasami sukcesy są połowiczne i pomyłkowo otrzymali nagrody [...] P. Kurator stwierdzi, że laureaci konkursów są anonimowi. I nagrody są przyznawane anonimowo”³⁹.

ULEGNIE IM. I ZNÓW BĘDZIE OD NOWA TO SAMO: ROZKRADANIE MIENIA SPOŁECZNEGO, ROZPUSTA, CWANIACTWO, NIERÓBSTWO, NIEUCTWO, TLUMIENIE SPOŁECZNYCH INICJATYW, ŻEBY KIEDYŚ MOŻNA BYŁO POWIEDZIEĆ, ŻE WSZELKIE ZŁO ZROBIŁA „SOLIDARNOŚĆ”... POMÓŻCIE TYM MŁODYM LUDZIOM Z „SOLIDARNOŚCI”. Pismo otrzymał przewodniczący Oddziału A. Bednarczyk, i to on prawdopodobnie dopisał: „KZ Nr 1568 Prac. Ośw. i Wych. / Proszę o podjęcie działań i wyjaśnić” - czytelność ostatniego słowa niepewna/.

37 Zob. ASOO, PPiW 1990-1998, Dokumentacja dot. Internatu ZSZ Nr 1 w Ostrołęce.

38 ASOO, PPiW 1990-1998, Informacja KZ POiW NSZZ „Solidarność” w Przasnyszu z 8 stycznia 1990 r. Przewodniczącym KZ był Tomasz Osowski (SP Nr 3 w Przasnyszu), który wraz ze Zdzisławem Zdziarskim (LO) był oddelegowany do współpracy z WKK.

39 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół ze spotkania WK NSZZ „Solidarność” w placówkach oświatowo-wychowawczych z

Powyższe wypowiedzi z protokołu spotkania raczej wykazują dobrą atmosferę tam panującą, więc dość zaskakujące wydają się późniejsze próby WKK odwołania kuratora Załuski (zob. dalej).

W *naprawianiu* rzeczywistości (w okresie komunizmu określano to jako „obecna rzeczywistość”) „Solidarność” nauczycielska niejednokrotnie podejmowała współpracę ze wspomnianymi komitetami obywatelskimi. Taka współpraca w Ostrołęce (i innych miejscowościach) między Komisją Zakładową i WKK a Komitetem Obywatelskim⁴⁰ wyprzedziła formalne stanowisko Komisji Krajowej „Solidarności” w lutym 1990 r.⁴¹ Przykładem wspólnego działania były „upomnienia” skierowane przez Marka Młynarczyka i Sylwestra Wieczorka wobec dyrektorki Przedszkola Miejskiego Nr 16 w Ostrołęce [nazwisko w dokumentacji komisji – J.M.]; był to swoisty przejaw nieformalnej „kontroli społecznej” nad działalnością placówki państwowej po otrzymaniu skargi od niektórych pracownic⁴².

Do KZ, a zwłaszcza WKK napływały różne skargi i zażalenia także z terenu, dotyczące zwykle, zdaniem skarżących, różnych nieprawidłowości, uchybień czy wreszcie jawnego łamania prawa przez kierownictwa placówek oświatowo-wychowawczych⁴³. Podjęte interwencje KZ i WKK przynosiły zwykle określone efekty, za co działacze z terenu dziękowali: *„Serdecznie dziękujemy za solidarnościowe wsparcie w naszej walce o uzdrowienie atmosfery w Zespole Szkół Rolniczych w Lubiejewie. Wasze wsparcie uczyniło nasze działanie skutecznym i pozwoliło na dokonanie pierwszego kroku na tej długiej i trudnej drodze”*⁴⁴.

„Solidarność” zajęła się też sprawą represjonowanych i szykanowanych nauczycieli w minionym okresie, poruszoną już w czasie spotkania z kuratorem Załuską. Dotyczyło to zwykle osób, które z różnych powodów nie otrzymały należnych im odznaczeń i nagród⁴⁵. Na szczególną uwagę

11 stycznia 1990 r. z kuratorem Ryszardem Załuską i Anną Gocłowską.

40 Rada Komitetów Obywatelskich „Solidarność” woj. ostrołęckiego, której przewodniczył Henryk Dykty, jak i Biuro Poselsko-Senatorskie Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego w Ostrołęce (reprezentujące dwóch senatorów – Henryka Wilka i Jana Chodkowskiego), kierowane przez Sylwestra Wieczorka, mieściły się przy ul. Szpitalnej 35. Por. *Rada Komitetów Obywatelskich woj. ostrołęckiego*, „Ostrołęka Regionalna” 1990, nr 3.

41 ASOO, Komunikaty, Uchwała z 20 lutego 1990 r.: *„krajowa komisja wykonawcza nszz „solidarność” upoważnia zarządy regionów [...] do zawierania porozumień z ruchami komitetów obywatelskich. porozumienia mogą dotyczyć współpracy i korzystania z zastrzeżonego znaku graficznego „solidarność” w kampanii wyborczej do samorządu terytorialnego”*. 5 lipca 1990 r. 14-u działaczy Ostrołęckiego Komitetu Obywatelskiego (m. in. Andrzej Bednarczyk, Sylwester Wieczorek, Zdzisław Kozłowski, Zbigniew Kończyk, Marek Młynarczyk, Leszek Sokoll, Henryk Dykty) zrezygnowało z członkostwa i utworzyły Komitet Obywatelski przy NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze Oddział w Ostrołęce – ASOO, Komunikaty, Deklaracja z 5 lipca 1990 r.

42 ASOO, PPiW 1990-1998, Notatka służbowa sporządzona 16 stycznia 1990 r. przez dyrektora BP-S OKP S. Wieczorka i przewodniczącego WKK M. Młynarczyka. 6 pracownic przedszkola złożyło skargę na dyrektorkę do BP-S {„Pracownice nie zwróciły się o interwencję do ZNP z powodu braku zaufania do przedstawicieli tegoż związku, do którego również przynależy p. dyr.”) i wówczas S. Wieczorek i M. Młynarczyk poszli „rozliczać” dyrektorkę przedszkola (za kupienie niesprawdzonych co do stanu technicznego organów elektronicznych, za przetrzymywanie jednego z magnetofonów w swoim gabinecie, za absencję na niektórych zajęciach, za nieodpłatne stołowanie się córki dyrektorki w przedszkolu), a następnie udali się do sklepu, gdzie dyrektorka zakupiła wcześniej niesprawdzone organy.

43 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo mieszkańców Przeradowa z 13 marca 1990 r. do wiad. WKK (w Przeradowie gm. Szelków znajdował się Ośrodek Specjalny dla Dzieci Głucho-niemych), odnośne pismo złożono też na Posterunek MO w Szelkowie; także, Pismo NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze-Oddział w Ostrołęce L.dz. 16/91 z 27 maja 1991 r. do WKK (Sprawa Jadwigi Laskowskiej, nauczycielki w SP w Łączynie gm. Troszyn); ASOO, WKK, Sprawy różne 1990, Lubiejewo (konflikt nauczycieli, członków „Solidarności” z dyrektorem Zespołu Szkół Rolniczych); ASOO, Sprawy różne 1989-1990, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy TDP w Ostrołęce (sprawa przyłączenia tego ośrodka do Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Ostrołęce). Każda z tych spraw może być podstawą do oddzielnych opracowań. Poza tymi „dużymi” sprawami zdarzały się też krótkie, incydentalne – ASOO, PPiW 1989-1991, Pismo przewodniczącej koła NSZZ „Solidarność” w SP Nr 7 w Ostrołęce Teresy Odachowskiej z 19 czerwca 1990 r. do WKK: *„Inspektor Oświaty i Wychowania P. Marta Szuflińska nie konsultowała się z Radą Pedagogiczną oraz z członkami NSZZ „Solidarność” teje szkoły sprawy wytypowania P. dyr. Zofii Majkowskiej do nagrody Ministra [...] w większości treści uzasadnienia jest niezgodna z prawdą. Po konsultacji członkowie Koła wyrażają sprzeciw formie wnioskowania”*.

44 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo KZ NSZZ „Solidarność” przy ZSR w Lubiejewie z 13 marca 1990 r. do KZ NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce.

45 Zob. ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo Kuratorium Oświaty i Wychowania Nr OW.III.1173/9/90 z 25 czerwca 1990 r. do MEN (wnioski o nadanie odznaki honorowej „Za zasługi dla oświaty”), Decyzja Ministra Edukacji Narodowej nr DKS3-1170-32/90 z 29 sierpnia 1990 r. w/s nadania nagród nauczycielom woj. ostrołęckiego, Wykaz Nr 244/765/90 z 14

zasługuje tu sprawa Grzegorza Kutermankiewicza, nauczyciela fizyki w SP Nr 6 w Ostrołęce i jego żony Małgorzaty, wychowawczyni w PM Nr 8 w Ostrołęce, zwolnionych w 1987/1988 r. z pracy za „przenoszenie i rozpowszechnianie” ulotek „Solidarności”⁴⁶; G. Kutermankiewicz ostatecznie został przeniesiony do SP w Dzbeninie. Właśnie w związku ze sprawą G. Kutermankiewicza niektórzy działacze „Solidarności” wszczęli starania o zwolnienie ze stanowiska Tadeusza Modelskiego, nauczyciela w SP Nr 1 w Ostrołęce, byłego funkcjonariusza Komendy Wojewódzkiej MO⁴⁷. Starania te nie przyniosły co prawda skutku, ale autorowi znany jest inny przypadek skutecznych działań „Solidarności” w analogicznej sprawie w SP Nr 8 w Ostrołęce. Takie sytuacje, tzn. przyjmowania byłych funkcjonariuszy KW MO czy WUSW do szkół, spowodowały zresztą usilne starania o weryfikację przyjmowanych do pracy nauczycieli – urzędy miejskie i gminne kierowały do WKK pisma podające wykazy nowo zatrudnionych nauczycieli⁴⁸.

Obok spraw „rozliczeniowych” z byłym systemem, kierowanych do WKK i KZ „Solidarności” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce, pewnym ewenementem był list od Ireny Matuszewicz, pochodzącej z Ostrołęki nauczycielki jęz. rosyjskiego w SP w Kadzidle, zawieszona w sierpniu 1990 r. w pełnieniu obowiązków nauczyciela przez inspektora Stefana Kubła: *„W szkole w Kadzidle woj. ostrołęckie przepracowałam dwa lata. Zatrudniając się tam od razu wyszło nast. nieporozumienie: Inspektor od razu powiedział, że zatrudni mnie, napisałam i złożyłam podanie i byłam pewna pracy. W lipcu wyjechałam na urlop, a dopiero w sierpniu na piśmie otrzymałam odpowiedź, że on zatrudni mnie na 1 rok, pomimo tego, że potrzebna była druga nauczycielka do jęz. ros. [...] W*

września 1990 r. i Wykaz Nr 256/819/90 z 14 września 1990 r. - Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Wykaz Nr 244/766/90 z 14 września 1990 r. - Złoty Krzyż Zasługi, Decyzja nr 17/90 kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce z 5 października 1990 r. w/s nagród specjalnych nauczycielom, Protokół nr 22/9- z posiedzenia kierownictwa Kuratorium Oświaty i Wychowania w Ostrołęce (podział nagród dla dyrektorów szkół podstawowych z Rejonu Ostrołęka). Wśród odznaczonych i nagrodzonych pracowników oświaty i wychowania znalazły się zarówno osoby „zrehabilitowane”, jak i te, którym nadano je w normalnym trybie.

- 46 ASOO, PPiW 1990-1998, Orzeczenie dyscyplinarne Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Ostrołęckim nr O.W.II.133Od/10/88 z 10 lutego 1988 r., Orzeczenie dyscyplinarne Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji narodowej nr OKDH-25/88 z 19 kwietnia 1988 r.; ASOO, WKK, Sprawy różne 1990, Ośrodek Adopcyjno-Wychowawczy, Pismo G. Kutermankiewicza z 20 lutego 1990 r. do Kuratorium Oświaty i Wychowania w Ostrołęce, Pismo M. Kutermankiewicz z 20 lutego 1990 r. do Kuratorium Oświaty i Wychowania w Ostrołęce. Małgorzata i Grzegorz Kutermankiewiczowie znajdują się w wykazie „Pracownicy oświaty i wychowania na terenie Regionu Mazowsze NSZZ Solidarność szykanowani i represjonowani (1982-1988), w: T. Bochwic, *Narodziny i działalność Solidarności Oświaty i Wychowania 1980-1989*, Warszawa 2000, s. 340.
- 47 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo Marka Mielnickiego z 10 października 1991 r. do KZ NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce: *„W dniu 2.10.1991 roku odbyłem rozmowę z dyrektorem Szkoły Podstawowej Nr 1 w Ostrołęce, p. Noskiem. W wyniku rozmowy została potwierdzona informacja, że w szkole tej zatrudniony jest były funkcjonariusz SB, T. Modelski – jako nauczyciel i wychowawca. Zatrudniony został za wiedzą i akceptacją nauczycieli tej szkoły, rodziców, NSZZ „Solidarność” i kuratora. Jestem zdumiony tym faktem, gdyż T. Modelski należał do wybitnie gorliwych obrońców PZPR [...] Znacznym osiągnięciem p. T. Modelskiego było pozbawienie prawa nauczania nauczyciela, G. Kutermankiewicza [...] Powierzenie tak odpowiedzialnej funkcji społecznej, jaką jest praca w szkolnictwie, T. Modelskiemu winno być przedmiotem zajęcia stanowiska przez MKZ NSZZ „Solidarność” Prac. Ośw. i Wych. w Ostrołęce.”*
- 48 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo WKK NSZZ „Solidarność” z 20 marca 1990 r. do Wydziału OiW w Ostrołęce: *„W związku z licznymi sygnałami napływającymi z Rad pedagogicznych i od rodziców, dotyczącymi wzmoczonego zatrudniania pracowników w charakterze nauczycieli w placówkach oświatowo-wychowawczych – WKK NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce zwraca się z uprzejmą prośbą o przekazanie następujących informacji: 1/ wykaz nowo zatrudnionych pracowników [...] -poprzedniego miejsca pracy (nazwa zakładu), -czasu pracy w tym zakładzie, -zawodu...”*; ASOO, WKK, Sprawy różne 1989-1990, Votum. Odnośne pisma do WKK w marcu-kwietniu 1990 r. przesyłały Wydziały Oświaty i Wychowania następujących urzędów: Urząd Miejski w Przasnyszu, Urząd Gminy w Troszynie, Urząd Gminy w Starym Lubotynie, Urząd Miasta i Gminy w Chorzelach, Urząd Gminy w Dąbrówce, Urząd Gminy w Rozogach, Urząd Gminy w Obytem, Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Klembowie, Urząd Gminy w Jednorozcu, Urząd Gminy w Szelkowie, Urząd Gminy w Zabrodziu, Urząd Gminy w Sypniewie, Urząd Gminy w Somiance, Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Krzynowłodze Małej, Urząd Gminy w Czerwinie, Urząd Gminy w Lelisie, Urząd Gminy w Małkini, Urząd Gminy w Olszewie-Borkach, Urząd Gminy w Płoniawach, Urząd Gminy w Rzewniach, Urząd Gminy w Kadzidle, Miejski Zespół Ekonomiczno-Administracyjny szkół w Ostrowi Maz., Urząd Gminy w Rzekuniu, Urząd Miasta i Gminy w Tłuszczu, Urząd Gminy w Czerwoncu, Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół Miasta i Gminy w Broku, Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Zatorach, Urząd Gminy w Wąsewie, Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny szkół w Czarni, Urząd Gminy w Baranowie, Urząd Gminy w Goworowie.

ostrolęckim Kuratorium od razu zaznaczyłam, że ja tam nie chcę iść, gdyż będą się mścić, bo Kurpi to ja znam, że są mściwi i zawzięte. Prosiłam o zatrudnienie gdzie indziej, ale odmówiono mnie i musiałam iść do tego Kadzidla, czego bardzo żałuję [...] Cierpiałam rok, nic nie mówiąc, w drugim roku nie tylko lekceważono mnie i przedmiot, a już nawet na ulicy zaczęli wykrzykiwać za mną „ruska, kacapka, itd.”, rzucano śniegiem [...] Dyrektor razem z zastępcą odpowiedzieli mnie, że to niemożliwe, nieprawda [...] a uczniowie dalej sobie drwili [...] Na koniec roku ci uczniowie dostali jeszcze lepsze oceny z zachowania się[...] Nie wypłaca się mnie trzynastki za X, XI, XII 89 r. i nie zalicza się miesiąca pracy przy takim podejściu [...] Nie umiem żyć w takiej demokracji, bo nie taka ona jest [...] Ci nauczyciele [...] mają swoje domy, wille, hektary i oni muszą pracować, a człowieka z miasta, który nic swojego nie ma trzeba zwalniać i oni mogą o tym decydować? Jakaż tu demokracja, to podłość i kręactwo”⁴⁹.

O innym dość zaskakującym wydarzeniu donosił serwis informacyjny „Solidarności”: *„pierwszego sierpnia [1990 r. - J.M.] w nocy nieznanymi sprawcami „przyozdobili” Ostrołękę. Szyld oddziału ostrolęckiego „solidarności” został zamalowany. Zamiast znaku „s” znalazła się na nim „gwiazda Dawia”. Jednocześnie na ratuszu miejskim pojawiły się malowane tą samą farbą napisy: „polskie odrodzenie narodowe” i „stronnictwo narodowe”. Policja prowadzi dochodzenie w tej sprawie”⁵⁰. Cała sprawa wydaje się jakąś prowokacją, ale być może była zwykłym chuligańskim wybrykiem.*

W sierpniu 1990 r. „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce uczestniczyła czynnie w uroczystościach obchodów 70-jej rocznicy bitwy warszawskiej⁵¹ i we mszy św. w kościele Nawiedzenia NMP w Ostrołęce z okazji 10-lecia powstania NSZZ „Solidarność”⁵². Przewodniczący WKK Marek Młynarczyk został zaproszony przez kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce na spotkanie dotyczące sprawy wprowadzenia lekcji religii w szkołach od 1 września 1990 r.⁵³

Próby odwoływania kuratora Ryszarda Załuski i relacje WKK z kuratorem

27 maja 1990 r. odbyły się wybory do władz samorządowych. W Ostrołęce na 32 mandaty radnych 22 zdobyli przedstawiciele Ostrolęckiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, a najwięcej głosów otrzymała Stanisława Watrakiewicz, pierwsza przewodnicząca NSZZ „Solidarności” Region Mazowsze Komisji Zakładowej przy placówkach oświatowo-wychowawczych w Ostrołęce w 1980 r.⁵⁴ *”Fakt ten spowodował zmianę na stanowisku wojewody ostrolęckiego, jak również wicewojewody i dyrektorów poszczególnych wydziałów Urzędów Wojewódzkiego. Logiczną konsekwencją była też zmiana na stanowisku Kuratora Oświaty i Wychowania. W tej sytuacji odbyły się posiedzenia: Wojewódzkiej Rady Komitetów Obywatelskich z udziałem Senatorów i posłów oraz Prezydium Sejmiku Samorządowego z udziałem Wojewody Ostrolęckiego. Na tych zebraniach uzgodniono, że należy dokonać zmiany na stanowisku Kuratora Oświaty i Wychowania. Dotychczas piastujący to stanowisko Pan mgr inż. Ryszard Załuska związany z formacją polityczną PZPR, nie gwarantował zmian tak potrzebnych polskiej oświacie, zgodnie z oczekiwaniami społecznymi”⁵⁵.*

Powyższa ocena, dokonana przez WKK, nie oznaczała jednak automatycznie zmiany na

49 ASOO, PPiW 1990-1998, List Ireny Matusiewicz z 24 sierpnia 1990 r. (w tekście błędnie podano datę „24.VII.90 r.”, a przecież autorka listu otrzymała decyzję inspektora 24 sierpnia 1990 r.) do NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce.

50 ASOO, Komunikaty, Serwis informacyjny „Solidarności” Regionu Mazowsze z 8 sierpnia 1990 r.; D. Czajkowski „Haniebny model „Odrodzenia”, „OR” 1990, nr 3.

51 ASOO, Komunikaty, Program obchodów 70 rocznicy bitwy warszawskiej 1920 r. Ostrołęka 18-19 sierpnia 1990 r. Uroczystości te, a zwłaszcza udział wojskowej asysty honorowej marynarki wojennej we mszy św. w kościele w Rzekuniu w intencji poległych marynarzy 1 batalionu pułku morskiego, złożonych na cmentarzu parafialnym w Rzekuniu, wywarły ogromne, niezatarte wrażenie na Stanisławie Watrakiewicz, członku Zarządu WKK (wywiad ze St. Watrakiewicz).

52 ASOO, Komunikaty, Zaproszenie proboszcza parafii Nawiedzenia NMP w Ostrołęce i Prezydium Zarządu Oddziału NSZZ „Solidarność” na mszę św. 31 sierpnia 1990 r.

53 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce Ryszarda Załuski nr OW.III.0712/19/90 z 22 sierpnia 1990 r. do Marka Młynarczyka.

54 A. Kustos, *Powyborczy kalejdoskop*, „TO” 1990, nr 24; J. Kijowski, *Dzieje Ostrołęki 1944-2000*, Ostrołęka 2002, s. 640; wywiad ze St. Watrakiewicz.

55 ASOO, Komunikaty, Stanowisko WKK NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w/s Kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce (brak daty, z treści wynika, że po 27 sierpnia 1990 r.)

stanowisku kuratora; rozegrała się o to prawdziwa batalia. Trzeba też wspomnieć, że już w Senacie RP (99 na 100 mandatów zdobyła „Solidarność” w wyborach czerwcowych 1989 r.) poruszano temat „wymiany” wszystkich „starych” kuratorów. W międzyczasie do MEN docierały anonimowe skargi, które „ujawniały” różne „nieprawidłowości” w działaniu kuratora Załuski; takie działania nie przekonywały jednak ministerstwa⁵⁶.

30 maja 1990 r. kurator Załuska, na podstawie *Ustawy o rozwoju systemu oświaty i wychowania z 17 maja 1990 r.*, zaproponował nową koncepcję struktury podległej sobie instytucji i zwrócił się o wotum zaufania do obu związków zawodowych zrzeszających pracowników oświaty i wychowania – Związku Nauczycielstwa Polskiego i NSZZ „Solidarność”. Wydaje się, że spodziewał się poparcia nie tylko ZNP, ale i „Solidarności”, biorąc pod uwagę choćby korzystną atmosferę podczas spotkania z WKK w styczniu 1990 r. (zob. wyżej). Z perspektywy czasu można ocenić, że tym ruchem spowodował problemy dla siebie samego – nie istniały żadne formalne konieczności do poddawania się weryfikacji⁵⁷.

Tego samego dnia odbyło się posiedzenie WKK: *„Do wniosku kuratora Załuski [...] ustosunkowali się przedstawiciele z terenu woj. powstały różne techniczne propozycje, co do w/w sprawy. W wyniku dyskusji uchwalono, że każdy ośrodek w oparciu o dyskusję w kołach przekaze swoje stanowisko w sprawie akceptacji lub też nie kuratora Załuski do pełnienia tej funkcji w dalszym okresie. Związane to jest z nową strukturą systemu oświatowego w naszym kraju. Na zebraniu Komisji Wojewódzkiej w dn. 2 VI (sobota) 90 r. godz. 10.00 przedstawiciele (przewodniczący KZ) – Ostrołęki, Wyszkowa, Przasnysza i Ostrowi Mazowieckiej prześlą swoje stanowiska. Stanowisko K. Woj. Pracowników Oświaty i Wychowania przekazane zostanie w dn. 4 VI 90 r. do wiadomości kuratora Załuski. Ustalono także, że każdy ośrodek zastanowi się także nad kandydatami na stanowisko kuratora”*⁵⁸.

Po przeprowadzonych dyskusjach, kolejne ośrodki NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania nie udzieliły kuratorowi Załusce wotum zaufania lub udzieliły wotum nieufności⁵⁹. 2 czerwca 1990 r., po odbytych posiedzeniach WKK⁶⁰, przewodniczący WKK Marek Młynarczyk przygotował pismo, które wraz z członkami zarządu Janem Rusakiem i Stanisławą Watrakiewicz wręczyli kuratorowi 4 czerwca: *„W odpowiedzi na prośbę Ob. Kuratora z dnia 30.05.1990. o poddanie weryfikacji jego osoby na zajmowanym stanowisku Wojewódzka Komisja [...] informuje, że w wyniku przeprowadzonych konsultacji z członkami Związku, nie udzielamy Ob. Kuratorowi wotum zaufania”*⁶¹.

WKK wszczęła jednocześnie kampanię uzyskiwania poparcia dla odwołania kuratora Załuski. Już 5 czerwca Rada Komitetów Obywatelskich na odbytym posiedzeniu zaakceptowała stanowisko WKK⁶². Oddział NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce również wsparł stanowisko WKK i przygotował odnośne pismo do prof. Samsonowicza, ministra edukacji narodowej; podobne pisma przygotowały komisje zakładowe z poszczególnych ośrodków pracowników oświaty i wychowania⁶³.

20 czerwca 1990 r. WKK wspólnie z Oddziałem NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce przesłały do MEN teleks następującej treści: *„na podstawie art. 36 ust. 4 o rozwoju systemu oświaty i wychowania*

56 Wywiad z Ryszardem Załuską z 12 sierpnia 2009 r. (w posiadaniu autora): *„W 1990 r. pojawiały się skargi do ministra. Pojechałem do MEN, rozmawiałem z wiceminister Radziwiłł. Powiedziała: Panie kuratorze, ja bym chciała, by zostało z dawnych kuratorów choćby ze 2-3, bo nie wszyscy w PRL byli źli”*. O R. Załusce por. St. Pajka, *Słownik*, s. 1122-1123.

57 Wywiad z R. Załuską.

58 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół z zebrania WKK Pracowników Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” 30 maja 1990 r.

59 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Teleks KZ w Ostrowi Maz. Z 2 czerwca 1990 r., Teleks KZ w Przasnyszu z 4 czerwca, Teleks KZ w Wyszowie z 5 czerwca 1990 r.; ASOO, Protokoły, Protokół z posiedzenia WKK NSZZ „Solidarność” z 2 czerwca 1990 r.

60 ASOO, WW, Protokoły, Protokół z posiedzenia WKK NSZZ „Solidarność” z 2 czerwca 1990 r. Każdy z pięciu ośrodków zajął jednakowe stanowisko: *„nie udziela wotum zaufania”*.

61 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo WKK NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce z 2 czerwca 1990 r. do kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce.

62 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo przewodniczącego Rady Komitetów Obywatelskich „Solidarność” woj. ostrołęckiego Henryka Dytky z 15 czerwca 1990 r. do Marka Młynarczyka, przewodniczącego WKK.

63 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Teleksy do prof. H. Samsonowicza, ministra edukacji narodowej od : przewodniczącego Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce A. Bednarczyka (z 13 czerwca 1990 r.), przewodniczącego KZ w Ostrowi Maz. A. Piegutkowskiego (z 16 czerwca).

[...] z dnia 17.05.1990 [...] oraz ustawy – karta nauczyciela- wojewódzka komisja koordynacyjna [...] nawiązując do pisma z dnia 02.06.1990 mówiącego o nieudzieleniu wotum zaufania kuratorowi ostrołęckiemu [...] przesłanego do wiadomości ministra edukacji narodowej, w oparciu o uchwałę prezydium WKK [...] podjętą po szerokiej konsultacji z członkami związku całego województwa i przy poparciu Regionu Mazowsze w województwie [...] wnosi o natychmiastowe odwołanie kuratora Ryszarda Załuski z zajmowanego stanowiska”⁶⁴.

Wiceminister MEN dr Anna Radziwiłł poprosiła teleksem NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze o „pilne przekazanie do departamentu kadr i spraw socjalnych men opinii dotyczącej dalszej przydatności pana Ryszarda Załuski do pełnienia funkcji kuratora oświaty i wychowania w Ostrołęce”⁶⁵. O zaopiniowanie kuratora Załuski wiceminister Radziwiłł poprosiła też senatorów z woj. ostrołęckiego Henryka Wilka i Jana Chodkowskiego. 25 czerwca, po odbytych poprzedniego dnia (w niedzielę) spotkaniu z senatorami, dyrektor Wojewódzkiego Biura Poselsko-Senatorskiego OKP w Ostrołęce Sylwester Wieczorek skierował do WKK pismo wspierające zajęte przez WKK stanowisko w/s odwołania kuratora Załuski⁶⁶.

W powyższej sytuacji MEN, nie ulegając jednostronnej ocenie „Solidarności” (być może, obawiając się też w przyszłości podobnych precedensów, poza tym, kurator Załuska miał bardzo dobrą opinię), zdecydowało się na przeprowadzenie konkursu na stanowisko kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce⁶⁷. Jeszcze 31 maja 1990 r., na mocy Decyzji Nr 12 Ministra Edukacji Narodowej, wypracowano zasady i tryb przeprowadzania konkursu na stanowisko kuratora oświaty i wychowania. Komisja konkursowa wybierająca kuratora składała się z 7-u członków: „1/ dwóch przedstawicieli Ministra Edukacji Narodowej, z których jeden pełni funkcję przewodniczącego komisji, 2/ po jednym przedstawicielu właściwych wojewódzkich struktur związkowych zrzeszających nauczycieli, 3/ przedstawiciel właściwego wojewody, 4/ przedstawiciel senatorów z województwa, 5/ przedstawiciel sejmiku samorządowego”⁶⁸. 25 lipca 1990 r. MEN skierowało pismo do WKK informujące o terminie (17 sierpnia) i miejscu (siedziba MEN przy Al. I Armii Wojska Polskiego 25) przeprowadzenia konkursu i jednocześnie o „udzielenie pisemnego pełnomocnictwa przedstawicielowi biorącemu udział w konkursie, do zaopiniowania [...] kandydata na stanowisko kuratora”⁶⁹.

30 lipca 1990 r. na posiedzeniu Prezydium WKK, oprócz różnych spraw, „w trakcie rozmów i dyskusji wyłoniono 1-kand [...] wraz z wyrażeniem zgody przez kandydata”⁷⁰; kandydatem WKK na stanowisko kuratora ostrołęckiego został wicedyrektor i nauczyciel nauczania początkowego w SP Nr 1 Ryszard Żukowski, który już wcześniej poprosił Kuratorium o wystawienie opinii o pracy zawodowej⁷¹.

W przeddzień konkursu ośrodki WKK, jak i ich przewodniczący udzielili swych pełnomocnictw Markowi Młynarczykowi, przewodniczącemu WKK, do reprezentowania ich w konkursie na kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce⁷².

64 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Teleks WKK i Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce z 20 czerwca do prof. H. Samsonowicza, ministra edukacji narodowej.

65 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Teleks z Regionu Mazowsze NSZZ „Solidarność” z 20 czerwca 1990 r. do Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce.

66 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo dyrektora Woj. Biura Poselsko-Senatorskiego OKP w Ostrołęce L. dz. 028/90 z 22 czerwca 1990 r. i L. dz. 0-29/90 z 25 czerwca 1990 r. do WKK.

67 Wywiad z R. Załuską: „Zrezygnowałem ze stanowiska kuratora, uległem presji [...] Minister Radziwiłł: Chciałabym, by Pan startował na kuratora [...] Namawiali mnie też niektórzy parlamentarzyści. Wróciłem do domu i podjąłem decyzję o startowaniu”.

68 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Decyzja Nr 12 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 maja 1990 r. w/s zasad i trybu przeprowadzania konkursu na stanowiska kuratora oświaty i wychowania.

69 ASOO, WK, PPiW 1990-1995, Pismo MEN nr DKS-1200-27/90 z 25 lipca 1990 r. do NSZZ „Solidarność” WKK Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce.

70 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół z posiedzenia WKK NSZZ „Solidarność” z 30 lipca 1990 r. Na tym posiedzeniu wyrażono też negatywną opinię o propozycji Anny Gocłowskiej, dyrektora Wydziału Nadzoru Pedagogicznego w Ostrołęce, do nagrody kuratora byłemu inspektorowi z Obrytego oraz „problem zajmowania się sprawami pracowników nie będących czł. naszego związku – opinię Kom. taką, że raczej nie powinniśmy zajmować się takimi sprawami”.

71 ASOO, PPiW 1990-1998, Opinia o pracy zawodowej Ryszarda Żukowskiego z 30 lipca 1990 r., sporządzona przez inspektora Martę Szuflińską z up. Kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce.

72 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Teleks KZ z Przasnysza z 16 sierpnia 1990 r., Teleks Andrzeja Piegutkowskiego, przewodniczącego KM rejonu Maków Maz. z 17 sierpnia 1990 r., Upoważnienie KZ w Wyszkuwie z 14 sierpnia 1990 r. dla Marka Młynarczyka, Upoważnienie KZ w Ostrołęce z 16 sierpnia 1990 r. dla Marka Młynarczyka, Upoważnienie

Wyniki przeprowadzonego 17 sierpnia 1990 r. konkursu na kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce były zaskakujące dla „Solidarności”. Okazało się, że członkowie komisji (prócz przedstawicieli MEN, w jej skład weszli: Stanisław Guzy – reprezentujący ZNP, Marek Młynarczyk – WKK „Solidarność”, Kazimierz Piasecki – przedstawiciel wojewody ostrołęckiego Stanisława M. Podmostki, Tadeusz Godlewki – przedstawiciel senatorów) większością głosów na kuratora wybrali Ryszarda Załuskę⁷³.

Reakcja WKK i ośrodków była nerwowa, kierowana do ostrołęckich organów „Solidarności”⁷⁴, a zwłaszcza teleksy do MEN i Regionu Mazowsze⁷⁵.

WKK postanowiła zwołać zebranie na 23 sierpnia 1990 r. w lokalu Oddziału NSZZ „Solidarności” w Ostrołęce przy Placu Bema 12 i prócz członków „Solidarności” Pracowników Oświaty i Wychowania zaprosić także przedstawicieli różnych instytucji odpowiedzialnych za wyniki konkursu. Przebieg zebrania był bardzo burzliwy i wykazał rozbięcie w samym bloku solidarnościowym⁷⁶.

WKK wykonała jeszcze pewne działania – wysłała kolejne pismo do MEN⁷⁷, jak i wydała swoje stanowisko w sprawie powołania kuratora Załuski⁷⁸, ale nie mogło to już zmienić sytuacji; również

WKK z 16 sierpnia 1990 r. dla Marka Młynarczyka, Protokół z telekonferencji Prezydium WKK z 16 sierpnia 1990 r. dla Marka Młynarczyka.

73 Wywiad z R. Załuską: „Wynik konkursu był 4:2 dla mnie”.

74 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Pismo WKK z 20 sierpnia 1990 r. do Roberta Mamąta, przewodniczącego Ostrołęckiego Klubu Obywatelskiego; ASOO, PPiW 1989-1991, Pismo WKK z 21 sierpnia 1990 r. do Sylwestra Wieczorka, dyrektora Woj. Biura Poselsko-Senatorskiego w Ostrołęce.

75 ASOO, WKK, PPiW 1990-1995, Teleks komitetów obywatelskich „Solidarności” w Ostrowi Maz., Przasnyszu, Makowie Maz., Małkini, Broku, Wąsewie, Lubotyniu do MEN (do wiad. Przewodniczący NSZZ „Solidarność” Lech Wałęsa, wojewoda ostrołęcki, kancelaria Sejmu): „komitety obywatelskie protestują [...] konkurs [...] w men przeprowadzony był tendencyjnie [...] żądamy unieważnienia konkursu i wyeliminowania w ogóle pana załuski z życia politycznego i społecznego w naszym województwie [sic!]”; także, Teleks oddziałów NSZZ „Solidarność” w Ostrowi Maz., Ostrołęce, Przasnyszu, Makowie Maz. do NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze: „oświata województwa ostrołęckiego znajduje się w tragicznej sytuacji pod każdym względem [...] men nadal preferuje ludzi sprzed lat. przesłuchania konkursowe przypominały raczej rozmowy weryfikacyjne przeprowadzane w szkołach po stanie wojennym niż rzeczową dyskusję na temat oświaty w województwie”; także, Teleks Komitetu Obywatelskiego przy NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce z 22 sierpnia 1990 r. do MEN: „zwracamy się z prośbą o wstrzymanie powołania pana Ryszarda Załuski na stanowisko kuratora [...] do czasu całkowitego wyjaśnienia wiarygodności części członków komisji konkursowej oraz wyrażonych przez nich opinii”

76 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół z zebrania WKK NSZZ „Solidarność” POiW z 23 sierpnia 1990 r.: „Zebrani na sali byli oburzeni takim wynikiem sprawy związanej z osobą kuratora. Szereg pytań skierowano do pełnomocnika rządu A. Morawskiego [...] Zauważył, że „nikt nie prosił mnie o reprezentowanie wojewody w konkursie na kuratora”. Podkreślił także wypowiedzi p. Brzezińskiego i p. Perzanowskiego - „ilu ich jest, że decydują w sprawach oświaty”. Wypowiedź dotyczy związku NSZZ „Solidarność” pracowników oświaty i wychowania [...] Pan Klepacki z KO Ostrowi Maz. - „należy wstrzymać nominację kuratora Załuski i ponownie wybrać kuratora”. Pani Watrakiewicz - „jestem zaskoczona postawą p. Godlewskiego” [...] Pan Rusak uważa także, że p. Piasecki pokierował tak akcją aby pan Godlewski reprezentował p. Senatorów. Faktem jest jednak, że p. Załuska wygrał konkurs, a więc co robić? Stwierdził także, że jest to także przegrana „Solidarności”. Pan Andersz z KO Ostrowi Maz. proponuje działania solidarnościowe np. strajk [...] Pan Morawski stwierdził że wynik konkursu ośmieszył nasze województwo w skali kraju. Natomiast pan Zbigniew Kończyk wątpi czy kurator Załuska może kierować procesem wychowania dzieci i młodzieży [...] Po przerwie na salę obrad przybył wojewoda Podmostko i p. Dykty [...] Odpowiedzi udzielił wojewoda na pytanie 1 - „jedyną osobą z „Solidarności” która mi pomagała to pan Piasecki i jedynie której zaufałem”. Na pytanie 3 - „nie wiedziałem, że do konkursu stawał p. Żukowski, a w rozmowie z nim dowiedziałem się, że stanowisko kuratora jego nie interesuje”. Przewodniczący WKK p. Młynarczyk powiedział panu wojewodzie - „dał mi pan słowo że p. Piaseckiego nie wyśle pan jako swego pełnomocnika i powinien pan wiedzieć że startuje Żukowski”. Na powyższe słowa wojewoda zaprzeczył. Stwierdził że w UW [Urzędzie Woj. - J.M.] tylko 4 osoby mają jego zaufanie. Pytanie p. Młynarczyka - „do jakiej „Solidarności” należy p. Piasecki”. Wojewoda nie udzielił odpowiedzi na powyższe pytanie”.

77 ASOO, WKK PPiW 1990-1995, Pismo WKK NSZZ „Solidarność” POiW z 28 sierpnia 1990 r. do Ministra Edukacji Narodowej: „Ponowne powołanie Pana Ryszarda Załuski na stanowisko Kuratora nie stwarza możliwości przyspieszenia poprawy ostrołęckiej oświaty w duchu obecnych przemian społeczno-politycznych. Nasuwa się pytanie, jak szybko osoba ta dokona niezbędnych zmian kadrowych? Jak będzie miał poparcie społeczeństwa i samorządów terytorialnych? W związku z powyższym uprzejmie prosimy Pana Ministra o ponowne rozważenie obsady stanowiska Kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce”.

78 ASOO, Komunikaty, Stanowisko WKK NSZZ „Solidarność” POiW w/s Kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce: „... forma konkursu, skład komisji [...] jak również głosowania członków, budzą poważne wątpliwości. Oto one [...] 2. Manipulacje samego kandydata – Pan Ryszard Załuska chcąc stanąć do konkursu poprosił Ministra Edukacji

starania Rady Komitetów Obywatelskich pozostały jedynie w sferze postulatowej⁷⁹. Pewnym pokłosiem sprawy było natomiast wykluczenie Tadeusza Godlewskiego z NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania⁸⁰, co było dość niezwykle z racji faktu, że to on był założycielem „Solidarności” nauczycielskiej i pierwszym przewodniczącym Oddziału „Solidarności” w Ostrołęce w 1981 r.⁸¹ Wydaje się, że formalizm zwyciężył nad głosem rozsądku i ludzkiej wrażliwości.

Za to pewnym zwycięstwem WKK było przyjęcie przez kuratora Załuskę kandydatury Ryszarda Żukowskiego na stanowisko Zastępcy Kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce⁸²; starania o stanowiska kierowników wydziałów zamiejscowych Kuratorium podjęły też ośrodki „Solidarności” w terenie⁸³. I tak np. Dyrektorem Delegatury Kuratorium Oświaty i Wychowania w Wyszku został działacz WKK Jan Rusak (1990-1996)⁸⁴.

Kurator Załuska, prawdopodobnie chcąc zjednać „Solidarność”, stał się „bardzo prozwiązkowy”; fakt, że miał sporo zastrzeżeń do przewodniczącego WKK M. Młynarczyka, co być może przysporzyło temu ostatniemu pewnych kłopotów jako nauczycielowi w ZSZ Nr 1 w Ostrołęce. W każdym razie istniał pewien konflikt personalny, co rzutowało na współpracę Kuratorium z WKK: „*W związku z nieobecnością Pana na posiedzeniu Kierownictwa Kuratorium [...] sprawa przydzielenia nagród Kuratora z okazji Dnia Edukacji Narodowej/ - mimo, że został Pan powiadomiony przez Kuratora osobiście [...] informuję, że w/w nagrody zostały przyznane bez Pana udziału. Jednocześnie nadmieniam, że Kierownictwo czekało na ewentualne przybycie przedstawiciela Waszego Związku godzinę*”⁸⁵. Kulisy takich spraw były jednak bardziej złożone niż wyrażają to pisma oficjalne: „*Marek Młynarczyk nie chodził na narady do Kuratorium, gdzie decydowano o stanowiskach, nagrodach,*

Narodowej o odwołanie go ze stanowiska Kuratora motywując to chęcią zatrzymania na własność samochodu prywatno-służbowego marki „Polonez”, który otrzymał jako szef wydziału Urzędu Wojewódzkiego, a który w przypadku złożenia rezygnacji, musiałby zwrócić. Ministerstwo przychylnie potraktowało to typowe dla komunistycznej mentalności żądanie! 3. Pan Piasecki – pełnomocnik Wojewody Ostrołęckiego, wykorzystał zaufanie swego zwierzchnika i drogą manipulacji spowodował, że w komisji konkursowej znaleźli się trzej przyjaciele Pana R. Załuski: P.P. Guzy, Godlewski i on sam [...] 5. Po uzyskaniu nominacji Pan R. Załuska zamiast rozpocząć pracę merytoryczną, zajął się kampanią oszczerstw pod adresem „Solidarności” nauczycielskiej i osób nią kierujących. Na zebraniu kadry kierowniczej 27 sierpnia 90 r. wypowiadał się w sposób butny i arogancki o „Solidarności”, obiecując rozliczenie się z „napastnikami”. Oczywiście otrzymał gromkie brawa od nomenklaturowych dyrektorów (100% kadry w województwie), których „uchronił” przed odejściem i którzy w dalszym ciągu mogą na niego liczyć”. Należy zauważyć, że przynajmniej część z podnoszonych zarzutów była bezzasadna, np. co do udziału w konkursie wym. osób.

79 Zob. Rada Komitetów Obywatelskich woj. ostrołęckiego, „OR” 1990, nr 3.

80 ASOO, Protokoły, Protokół posiedzenia KZ NSZZ „Solidarność” w/s członkostwa p. Godlewskiego Tadeusza w związku NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania (brak daty, po 23 sierpnia 1990 r.). 9-osobowa komisja większością 7:2 wykluczyła T. Godlewskiego ze związku.

81 Wywiad z T. Godlewskim: „*Załuska był najbardziej merytorycznie przygotowanym do pełnienia stanowiska kuratora [...] Kierowałem się sumieniem [...] i dlatego optowałem za Załuską [...] Po wykluczeniu mnie z „Solidarności”: dziwię się nad mentalnością ludzką, ale mieli [członkowie komisji wykluczającej – J.M.] takie prawo*”.

82 ASOO, WKK PPIW 1990-1995, Pismo WKK NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrołęce z 6 września 1990 r. do kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce: „*Kolega Ryszard Żukowski jest długoletnim i wyróżniającym pracownikiem oświaty z wieloma sukcesami w pracy zawodowej [...] Naszym zdaniem kandydatura Pana Ryszarda Żukowskiego na w/w stanowisko jest odpowiednia i uzyska akceptację całego środowiska nauczycielskiego w naszym województwie*”; wywiad z R. Załuską: „*Pomyślałem: Jeśli mam być kuratorem, to zdaję sprawę, że za mną nie stoi „S”. Żukowski był jej kandydatem. Zaproponowałem mu zastępstwo [...] Przez pierwszy rok współpraca układała się dobrze*”.

83 ASOO, WKK, PPIW 1990-1995, Pismo przewodniczącego KZ „Solidarność” w Przasnyszu Tomasza Osowskiego z 22 sierpnia 1990 r. do Kuratorium OiW w Ostrołęce: „*Pan mgr Zenon Lendzion jest nauczycielem matematyki w Liceum Ogólnokształcącym w Przasnyszu, a od wielu lat również nauczycielem-metodykiem. Cieszy się ogólnym szacunkiem i autorytetem zarówno w środowisku nauczycielskim jak również w społeczeństwie. Rokuje nadzieje na sprawne i uczciwe kierowanie oświatą w rejonie Przasnysza*”; także, Pismo przewodniczącego MKZ „Solidarność” w Wyszku Zbigniewa Drobota z 13 września 1990 r. do Kuratorium OiW w Ostrołęce: „*do reprezentowania naszej organizacji uprawniony jest przewodniczący lub wyznaczeni przez niego członkowie związku. Kol. Barbara Tanianis Bielska nie posiada wymaganych pełnomocnictw i nie miała prawa zgłaszać żadnych kandydatów na stanowisko pełnomocnika Kuratora w rejonie Wyszku*”.

84 O J. Rusaku zob. St. Pajka, Słownik, s. 886-887.

85 ASOO, WKK, PPIW 1990-1995, Pismo Kuratorium OiW w Ostrołęce nr OW.III.0712/26/90 z 5 października 1990 r. do M. Młynarczyka, przewodniczącego WKK. Pismo przesłano do wiad. przedstawicieli ośrodków WKK, co tym bardziej komplikowało sytuację M. Młynarczyka i mogło mieć wpływ na przegraną tego bezkompromisowego działacza w wyborach WKK w listopadzie 1991 r. Kolejne przegrane miały wpływ na rosnącą frustrację M. Młynarczyka i jego coraz większe osobiste kłopoty.

funduszach socjalnych, gdyż Załuska o wszystkim decydował [...] Kiedy poszedłem do Kuratorium [już po wyborze na przewodniczącego WKK w listopadzie 1991 r. – J.M.], a tu wszystko już zdecydowane (Załuska podnosi rękę, a wszyscy za nim). Wyszedłem z tej komedii. Załuska zbiegł za mną: Panie Andrzeju...! Ja: To nie ma sensu. [...] I wtedy została ustalona zasada - w komisji biorą udział : kurator, 2-óch wicekuratorów, przedstawiciel ZNP, przewodniczący WKK (łącznie 5 osób)”⁸⁶. Mimo tarć między WKK a kuratorem, współpraca z czasem układała się znośnie⁸⁷.

Ryszard Załuska po ponownym wyborze na kuratora był wysoko oceniany przez MEN i innych kuratorów - w okresie 1990-1998 sprawował nawet prestiżowe stanowisko *dziekana kuratorów*, a kierowana przez niego oświata w województwie ostrołęckim odniosła znaczące sukcesy, m.in. w doskonaleniu zawodowym nauczycieli województwo ostrołęckie przesunęło się z 48., przedostatniego, miejsca w Polsce na 12-13⁸⁸. Stał się też prekursorem sporej zmiany w funkcjonowaniu kuratoriów w Polsce: *„W czasie telekonferencji kuratorów w 1991 r. [odbyła się w urzędach wojewódzkich, przy wykorzystaniu łączny telefonicznych -J.M.] Załuska poruszył temat „pułkowników” [wicekuratorów, wysokich oficerów „politycznych” z MON, oddelegowanych w l. 80. - J.M.]. Zabrał głos kurator ze Szczecina, do Załuski: Zdrada, przejście na drugą stronę [...] Sprawa została załatwiona w ciągu kilku miesięcy [MEN odwołało „pułkowników” - J.M.]”⁸⁹.*

Wybory parlamentarne we wrześniu 1997 r. i zwycięstwo Akcji Wyborczej „Solidarność” ponownie uruchomiły „akcję” przeciwko kuratorowi Załusce. Decyzją władz Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej (MKK) znów mu postawiono wotum nieufności, wskazując swojego kandydata, nie bez wewnętrznych tarć⁹⁰. Protest – list otwarty ZNP po odwołaniu kuratora Załuski przez wojewodę ostrołęckiego, jakkolwiek zawierający wiele ostrych i trafnych określeń⁹¹, nie wpłynął już na polityczne decyzje Tym razem, „dzięki” staraniom wojewody ostrołęckiego Jacka

86 Wywiad z Andrzejem Piegutkowskim z 29 lipca 2009 r. (w posiadaniu autora). To nieformalne rozwiązanie pozostało do dziś: 5-osobowa „grupa decyzyjna” (dyrektor Delegatury, jego zastępca, kierownik Oddziału Nadzoru Pedagogicznego, przedstawiciele ZNP i „Solidarności”) jest dość rzadkim przykładem kolegialnego decydowania np. o typowanych nagrodach w obecnych delegaturach Kuratorium.

87 Wywiad z R. Załuską: *„Po 1991 r., gdy nastąpił Piegutkowski, można było normalnie rozmawiać”.*

88 Tamże.

89 Wywiad z A. Piegutkowskim, uczestnikiem telekonferencji jako przewodniczącego WKK. W Ostrołęce wicekuratorem był wówczas płk Czesław Chmura. Pozycja tych „pułkowników” była bardzo silna, co oczywiście budziło często spory dyskomfort kuratora. R. Załuska zauważa jednak: *„Moje relacje z nim: on już był wcześniej, przede mną; za moich czasów on już nie „rzędził” - wywiad z R. Załuską; ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania WKK 8 lutego 1992 r.: „Sprawa” p. Chmury. Nauczyciele szykanowani przez byłego wicekuratora w stanie wojennym powinni składać oświadczenia imienne na ręce przewodniczących KZ a ci do przewodniczącego WKK kol. Piegutkowskiego”.*

90 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania MKK 17 stycznia 1998 r.: *„Wystąpić do wojewody z wnioskiem iż zdaniem MKK należy odwołać urzędujących obecnie kuratorów i przeprowadzić konkurs na kuratora”;* ASOO, MKK, PPiW 1996-1998, Uchwała-pismo przewodniczącego MKZ NSZZ „Solidarność” w Wyszakowie Zbigniewa Drobota z 23 stycznia 1998 r. do wojewody ostrołęckiego J. Duchnowskiego; także, Oświadczenie MKK z 13 marca 1998 r.: *„zarząd MKK [...] na wniosek swoich członków złożył do pana Wojewody prośbę o odwołanie pana Kuratora kierując się nie tylko długością trwania na stanowisku, lecz oceną pracy Kuratorium jako instytucji kierującej”.* Kandydatem MKK i MKZ na kuratora był początkowo Sławomir Walczuk, „niedoszły” poseł (zob. dalej), a kandydata wojewody, Jana Rusaka opiniowano negatywnie – także, Pismo MKK z 30 stycznia 1998 r. do wojewody ostrołęckiego Jacka Duchnowskiego; ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania MKK 31 stycznia 1998 r.; ASOO, Protokoły, Protokoły zebrań MKZ 10 lutego 1998 r. i 16 marca 1998 r. Ostatecznie „postawiono” na J. Rusaka – ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania MKK 19 maja 1998 r.: *„A. Piegutkowski odpowiedział na to pytanie [o głosowanie w konkursie na kuratora – J.M.] informując, że w ciągle zmieniającej się sytuacji w trakcie konkursu, głosował na tego kandydata, który miał największą szansę [...] jednego z dwóch kandydatów naszego związku”.*

91 ASOO, MKK, PPiW 1996-1998, List otwarty ZNP Zarząd Ogniska Nr 14 Emerytów i Rencistów w Ostrołęce z 7 marca do Jacka Duchnowskiego, wojewody ostrołęckiego; także, Protest Zarządu Okręgu ZNP w Ostrołęce z 7 marca 1998 r. do Premiera RP. W odpowiedzi przewodniczący MKK A. Piegutkowski napisał m.in.: *„Najbardziej zaciekle obrońcom pana Załuski przypominam wypowiedź byłego Ministra Edukacji Jerzego Wiatra, który dał do zrozumienia, że opozycja będzie mogła dokonywać zmian personalnych, gdy wygra wybory. Wówczas słowa te były przyjęte przez ZNP z aprobatą” - także, Oświadczenie MKK z 13 marca 1998 r. Wobec ministra Wiatra „Solidarność” miała sporo zastrzeżeń – np. ASOO, Komunikaty, Stanowisko Rady Sekcji Regionalnej Oświaty i Wychowania NSZZ „S” Region Mazowsze z 23 lutego 1996 r.: *„Dorobek naukowy p. profesora jest niewątpliwie istotny dla ideologicznego dziedzictwa SDRP, ale mało przydatny w resorcie edukacji w demokratycznym państwie. Mamy poważne wątpliwości czy czołowy ideolog PZPR-owski będzie w sposób kompetentny kierował edukacją polskiej młodzieży”.**

Duchnowskiego, Ryszard Załuska przegrał konkurs na rzecz Jana Rusaka⁹². Kandydaci na kuratora Oświaty w Ostrołęce otrzymali od członków Komisji Konkursowej (posiedzenie odbyło się w budynku Urzędu Wojewódzkiego w Ostrołęce ul. Gorbatowa 15) odpowiednio głosów: Jan Rusak – 5, Sławomir Walczuk – 0, Ryszard Załuska – 3⁹³. Po pewnym czasie okazało się jednak, że zmiana kuratora „nie opłacała się” dla MKK⁹⁴.

Strajk nauczycieli

Do pewnych tarć Sekcji Krajowej Oświaty i Wychowania NSZZ „S” z władzami państwowymi doszło już w sierpniu 1991 r., gdy zwróciła się ona do Komisji Krajowej o wejście w spór zbiorowy z Rządem RP ze względu na nieprzeprowadzenie rewaloryzacji płac pracownikom sfery budżetowej za pierwsze półrocze 1991 r.⁹⁵ W listopadzie 1991 r. nauczyciele z I LO w Ostrołęce, niezależnie od przynależności związkowej, zwrócili się do Rzecznika Praw Obywatelskich o zaskarżenie do Trybunału Konstytucyjnego *Ustawy o wynagrodzeniach* z 1991 r.⁹⁶

Sytuacja gospodarcza Polski w ciągu 1992 r. jednak nie poprawiła się, a deficyt budżetowy nawet narastał, co skłoniło rząd Hanny Suchockiej do cięć, zwłaszcza w wydatkach na oświatę i ogólnie strefę budżetową⁹⁷; to z kolei powodowało wzrost napięcia ze związkami zawodowymi: „*W dniu 9 lutego br. [1993 – J.M.] Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” ogłosiła spór zbiorowy z rządem RP dotyczący sytuacji materialnej „cywilnej” sfery budżetowej: oświaty, służby zdrowia, nauki i szkolnictwa wyższego, kultury i sztuki [...] Dotychczasowe rozmowy nie przyniosły zadawalających rezultatów. Komisja Krajowa [...] wyraziła zgodę na ogłoszenia pogotowia strajkowego oraz przeprowadzenia akcji solidarnościowych [...] w dniu 12 marca 1993 r.*”⁹⁸

„Solidarność” zgłosiła następujące postulaty: „1. Konieczność rezygnacji przez Rząd z mechanicznej redukcji etatów kalkulacyjnych o 5%. 2. Realizacja werdyktu Trybunału konstytucyjnego w sprawie rewaloryzacji wynagrodzeń za rok 1991 [...] 3. Kwotowa rewaloryzacja za rok 1993 od 1 kwietnia średnio o 600 tys. zł miesięcznie. 4. Zagwarantowanie wykupu ulg przejazdowych dla wszystkich pracowników sfery budżetowej (państwowej i samorządowej). Rząd nie chce rozstrzygnąć tych problemów, dlatego potrzeba mocniejszych argumentów! Informujemy, że czas strajku będzie niepłatny. Równocześnie NSZZ „Solidarność” gwarantuje ochronę prawną każdemu uczestnikowi naszego strajku”⁹⁹.

22 kwietnia 1993 r. jednodniowy strajk nauczycieli zorganizował ZNP; „Solidarność” przyłączyła się do tej akcji. Strajki majowe były już zdominowane przez „Solidarność”.

KZ NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce wypracowała swoje stanowisko podczas zebrania 29 kwietnia 1993 r.: „*Odbyło się głosowanie nad f. [formą -J.M.] strajku. 9 uczestników głosowało za formą b [bierny – J.M.], jedna osoba wstrzymała się od głosowania. Zaleca się żeby przewodniczącym komisji strajkowej był jednocześnie przewodniczący komisji zakładowej. Komitet strajkowy decyduje o*

92 Wywiad z A. Piegutkowskim; wywiad z R. Załuską. O J. Duchnowskim zob. St. Pajka, *Słownik*, s. 227.

93 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół z posiedzenia Komisji Konkursowej do wyłonienia kandydata na stanowisko Kuratora Oświaty w Ostrołęce, odbytego 14 marca 1998 r. (błędna data: powinno być 14 kwietnia 1998 r.). Członkami komisji byli: Andrzej Andersz (przewodniczący, przedstawiciel wojewody ostrołęckiego), Wojciech Walczak (przedstawiciel MEN), Wanda Szymanderska (przedstawiciel MEN), Tomasz Osowski (przedstawiciel wojewody ostrołęckiego), Ireneusz Goś (przedstawiciel Sejmiku Samorządowego), Stanisław Kurpiewski (przedstawiciel Sejmiku Samorządowego), Bożena Napiórkowska (przedstawiciel Zarządu Okręgu ZNP), Andrzej Piegutkowski (przedstawiciel MKK NSZZ „Solidarność” Pracowników OiW w Ostrołęce). W komisji zabrakło dwóch przedstawicieli wojewódzkiej rady oświatowej (*Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 grudnia 1996 r. w sprawie regulaminu konkursu na kandydata na stanowisko kuratora oświaty i trybu pracy komisji konkursowej*, par. 4).

94 ASOO, WKK, Protokoły, Protokół zebrania MKK 28 października 1998 r.: „*Współpraca nie układa się dobrze – nie zaproszono Solidarności do pracy w przydziale nagród Kuratora z okazji Święta Edukacji narodowej [...] Pomocy od Kuratora nie mamy – jeśli może to nam przeszkadza. Sprawy, które załatwiono pozytywnie to są sprawy które pilotował p. A. Andersz – doradca Wojewody*”.

95 ASOO, Komunikaty, Stanowisko Sekcji Krajowej Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”, przyjęte na Nadzwyczajnym Zjeździe 17 sierpnia 1991 r.

96 ASOO, Komunikaty, List otwarty nauczycieli z I LO w Ostrołęce (podpisany przez 26 osób) z 7 listopada 1991 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich.

97 Zob. W. Roszkowski, *Historia Polski 1914-2001*, Warszawa 2002, s. 425.

98 ASOO, Komunikaty, Instrukcja strajkowa „Solidarności” z 17 marca 1993 r.

99 ASOO, Komunikaty, Referendum (w/s przystąpienia do strajku).

godzinach strajku pracowników. Strajk powinien oprzeć się na referendum w/g którego w strajku powinny wziąć udział następujące szkoły: ZSZ Nr1 SP1 SP8 SP7 LO ZSZ Nr2. Trzeba dotrzeć do każdego pracownika, żeby każdy mógł wypowiedzieć swoje zdanie i opowiedzieć się za strajkiem bądź przeciw. Jeśli w czasie strajku dojdzie do poważnych rozmów z władzami strajk można zawiesić. W trakcie strajku będą prowadzone negocjacje o zapłatę pracownikom za dni strajku [...] Pani J. Fijałkowska powiedziała, że nasz strajk popiera cały region, MZK, zakłady pracy [...] P. przew. poinformowała, że Komitet Strajkowy powinien mieć opaski strajkowe, trzeba również oflagować szkoły. Przekazała również projekt odezwy do rodziców [...] P. Benedykt [Damięcki – J.M.] zwrócił uwagę na apel do nauczycieli niezwiązkowców i członków ZNP we wszystkich szkołach, nawet tych gdzie nie ma naszych członków. P. J. Fijałkowska proponuje rozmawiać z przedstawicielami ZNP w każdej szkole. P. Marian Mierzejewski proponuje zwrócić się do p. Guzego [Stanisław Guzy, prezes Okręgu ZNP – J.M.]. P. J. Fijałkowska podkreśla, żeby dogadywać się na najniższych szczeblach w sprawie organizowanego strajku. P. B. Sokołowska zaproponowała zredagowanie pisma (odezwy) do wszystkich pracowników oświatowych zachęcającego do strajku”¹⁰⁰.

Już następnego dnia, 30 kwietnia 1993 r. zaczęły organizować się komitety strajkowe w Ostrołęce. Wyróżnił się w tej akcji Komitet Strajkowy w SP Nr 8, zarówno szybkością działania, jak i uzyskaniem całkowitego poparcia u pracowników szkoły¹⁰¹. Akcja strajkowa ruszyła 5 maja. Zajęcia szkolne dla dzieci i młodzieży nie odbywały się; na drzwiach szkolnych nalepiono ulotki do rodziców uczniów: „Szanowni Rodzice! Apelujemy o zrozumienie determinacji, która doprowadziła nas do podjęcia strajku czynnego jako ostatecznej formy obrony naszych wspólnych interesów. Walczymy o to, aby polskie dzieci uczyły się w warunkach spokoju, optymizmu, w przekonaniu lepszego jutra. Walczymy o to, aby rodzice nie musieli utrzymywać szkół a polski nauczyciel nie pozostawał na granicy nędzy. Bądźcie z nami Solidarni!”¹⁰². Strajkujący pracownicy szkoły przychodzili na wyznaczone dyżury, wpisywali się na listę obecności i przebywali na terenie szkoły w oznaczonym czasie, zwykle dłużej niż przewidziane zajęcia lekcyjne¹⁰³.

Tymczasem zaczęły docierać wieści, że na poziomie centralnym między władzami obu związków zawodowych reprezentujących nauczycieli powstały pewne nieporozumienia¹⁰⁴. Zarząd Oddziału ZNP, jak i KZ w Ostrołęce wyraziły wspólny protest wobec wynikłej sytuacji¹⁰⁵; czyniły to też poszczególne szkoły: „My pracownicy Szkoły Podstawowej nr 4 w Ostrołęce – członkowie NSZZ „Solidarność” Nauczycieli, ZNP oraz niezrzeszeni pracownicy oświaty oświadczamy, że zupełnie niezrozumiałym jest dla nas fakt niemożności porozumienia się Zarządu Głównego [ZNP – J.M.] i Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”. Cele, o które walczymy, są zbieżne i w zarówno naszej jak i innych szkołach do strajku przystąpili wspólnie Członkowie obydwu związków. Wstrząsnęła nami wiadomość o braku decyzji w sprawie podjęcia wspólnych akcji protestacyjnych, ale liczymy na mądrość i rozsądek naszych przedstawicieli, gdyż my udzielając mandatów zaufania nigdy nie dzieliłiśmy członków rad pedagogicznych. Udzielone nam poparcie przez inne grupy zawodowe świadczy o słuszności naszych dążeń. Nie godzimy się więc by partykularne, a może nawet personalne racje zaprzepaściły to, na co z tak wielkim trudem zdobywaliśmy się”¹⁰⁶.

Powyższa akcja przyniosła 10 maja utworzenie Międzyzwiązkowego Komitetu Strajkowego w

100 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania Komisji Międzyzakładowej NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce z 29 kwietnia 1993 r.

101 ASOO, Komunikaty, Komunikat o powstaniu Komitetu Strajkowego w SP Nr 8 w Ostrołęce. Przewodniczącym komitetu został Marian Mierzejewski, jego zastępcą Danuta Kutyłowska; w składzie znaleźli się zarówno nauczyciele, jak i pracownicy administracji (kierownik gospodarczy, sekretarka). Gotowość do strajku ogłosiło „100% pracowników”.

102 ASOO, Komunikaty, Apel do rodziców.

103 Tak to wyglądało w SP 8, gdzie autor podjął pierwszy rok pracy.

104 Przewodniczący Krajowej Sekcji OiW Stefan Kubowicz winą za powstające nieporozumienia obarczył ZNP i osobiście prezesa Zarządu Głównego, Jana Zaciurę, który „za plecami” „Solidarności” dogadywał się z rządem – ASOO, Komunikaty, List otwarty S. Kubowicza z 11 maja 1993 r.; wywiad z A. Piegutkowskim: „Główną rolę w strajku nauczycieli odgrywała „S”, ZNP uczestniczył tam, gdzie była „S”. Cała organizacja strajków spoczęła na nas”.

105 ASOO, Komunikaty, Oświadczenie-protest NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568 i Zarządu Oddziału ZNP w Ostrołęce z 7 maja 1993 r.

106 ASOO, Komunikaty, Oświadczenie-protest z 7 maja 1993 r. podpisane przez NSZZ „Solidarność” SP Nr 4 (W. Woroncow), przedstawiciela niezrzeszonych (Krzysztof Budny), Ognisko ZNP SP Nr 4 (podpis nieczytelny).

Ostrołęce, w składzie którego znaleźli się prócz członków „Solidarności” (przewodniczącą tego komitetu została B. Sokołowska, a zastępcą W. Puchalski) także przedstawiciele władz Oddziału ZNP – prezes B. Napiórkowska i wiceprezes T. Zbrzeźniak¹⁰⁷. Zapewne miało to wpływ na fakt, że w następnych dniach akcja strajkowa rozlała się na teren – przystępowały do niej kolejne szkoły, m. in. w Kołakach gm. Młynarze, Drwęczy gm. Rzekuń, Dzbedzu gm. Różan, Dzwonku, Olszewie-Borkach, Myszyńcu; w Wyszkowie powstał Międzyszkolny Komitet Strajkowy zrzeszający tamtejsze SP 2, SP 3, SP 4, SP 5 i SP w Lucynowie¹⁰⁸. Umotywiowało to władze obu związków do dalszych wspólnych działań – 14 maja zaapelowały do Komisji Krajowej „S” i Zarządu Głównego ZNP o „jednoznaczne zajęcie stanowiska [...] natychmiastowych wspólnych rozmów”¹⁰⁹. Zwracano się też do kuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce o przesunięciu terminu egzaminów maturalnych (czego ostatecznie nie uczyniono, ze względu na prośby rodziców maturzystów i samych maturzystów)¹¹⁰.

Największą wspólną akcją KZ i ZNP było zorganizowanie manifestacji protestacyjnej pracowników oświaty w dniu 17 maja 1993 r. o godz. 14-ej ulicami Ostrołęki: wymarsz sprzed pływalni ul. Piłsudskiego, dalej ul. Bogusławskiego i Głowackiego do placu Bema, następnie ul. Kościuszki do Kuratorium Oświaty (ul. Świętokrzyska)¹¹¹, gdzie odbyło się spotkanie z kuratorem Załuską, który w płomiennej mowie wsparł postulaty strajkujących. Prezydentowi miasta, wojewodzie ostrołęckiemu i kuratorowi wręczono petycję¹¹². W czasie czytania petycji jeden z radnych, wcześniej dyrektor Biura Poselsko-Senatorskiego, Sylwester Wieczorek zaczął wykrzykiwać: „Na Kubę z nimi!”, tzn. nauczycielami. Oburzyło to organizatorów manifestacji, którzy skierowali pismo protestacyjne do przewodniczącej Rady Miejskiej Celiny Kędzierskiej, działaczki NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania¹¹³. W odpowiedzi przewodnicząca Rady Miejskiej napisała: „przedmiotową sprawę rozpatrywała Komisja Prawa i Porządku Publicznego [...] Nikt z ramienia Rady miejskiej nie upoważnił pana Sylwestra Wieczorka do występowania w jej imieniu w trakcie manifestacji [...] Komisja upoważniła Przewodniczącego Rady Miejskiej do przeprowadzenia rozmowy wyjaśniającej z radnym, co miało miejsce”¹¹⁴. Trzeba przyznać, że radnego Wieczorka potraktowano łagodnie.

Tymczasem trwająca akcja strajkowa zaczęła jednak budzić pewne zaniepokojenie samych uczestników. Rozmowy na szczeblu centralnym utknęły w miejscu¹¹⁵. Mimo zapewnień niektórych komitetów strajkowych o zapłaceniu za czas strajku (adekwatne stanowisko wyrażano też na szczeblu centralnym¹¹⁶), takiej pewności nie było, zwłaszcza że w ulotkach o „Referendum” strajkowym pisano

107 ASOO, Komunikaty, Komunikaty z 10 maja 1993 r. W czasie akcji strajkowej w siedzibie KZ przy ul. Kolberga 6 stale ktoś dyżurował – wywiad z Barbarą Sokołowską z 6 sierpnia 2009 r. (w posiadaniu autora).

108 ASOO, Komunikaty, Komunikaty z 10-14 maja 1993 r.

109 ASOO, Komunikaty, Oświadczenie Międzyzwiązkowego Komitetu Strajkowego w Ostrołęce z 14 maja 1993 r.

110 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego WKK A. Piegutkowskiego i prezesa Zarządu Oddziału ZNP B. Napiórkowskiej z 10 maja 1993 r. do kuratora OiW w Ostrołęce; ASOO, Komunikaty, Komunikat z 11 maja 1993 r.: *Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom młodzieży i rodziców w dniach 11 i 12.05. 1993 r. Państwowe Komisje Egzaminacyjne zdecydowały się na przeprowadzenie matur*. Na Mazowszu jednak nie wszystkie szkoły przeprowadziły egzaminy maturalne – także, Apel przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze Macieja Jenike z 12 maja 1993 r. do nauczyciel, nauczycieli akademickich, rodziców i młodzieży.

111 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo Międzyzwiązkowego Miejskiego Komitetu Strajkowego (MMKS) z 14 maja 1993 r. do Zarządu Miasta Ostrołęki; także, Pismo MMKS z 14 maja 1993 r. do Komendanta Wojewódzkiego Policji w Ostrołęce. Organizatorami odpowiedzialnymi za marsz protestacyjny byli: przewodnicząca KZ B. Sokołowska, prezes ZNP B. Napiórkowska.

112 ASOO, PPiW 1990-1998, Petycja „Nauczycieli Miasta Ostrołęki” z 17 maja 1993 r. do Wojewody Ostrołęckiego i Kuratora Oświaty w Ostrołęce: *„Domagamy się zwiększenia nakładów na oświatę [...] Żądamy również, aby zarobki pracowników oświaty kształtowały się na stałym poziomie w porównaniu do zarobków pracowników administracji państwowej. Nie chcemy podziału na nauczycieli państwowych, samorządowych, kościelnych i innych. Uważamy, że wszyscy nauczyciele powinni mieć status nauczyciela państwowego”*.

113 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącej KZ B. Sokołowskiej i prezesa ZNP B. Napiórkowskiej z 18 maja 1993 r. do przewodniczącej Rady Miejskiej w Ostrołęce.

114 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącej Rady Miejskiej w Ostrołęce nr RM-22/93 z 31 maja 1993 r. do NSZZ „Solidarność” KZ przy Placówkach Oświat i Wychow. w Ostrołęce.

115 ASOO, Komunikaty, Komunikat nr 6 z 13 maja 1993 r. (spotkanie przewodniczącego Komisji Krajowej Mariana Krzaklewskiego z przedstawicielami rządu, m. in. z wicepremierem Pawłem Łączkowskim, ministrem edukacji narodowej Zdzisławem Flisowskim i ministrem polityki socjalnej Jackiem Kuroniem; także, Komunikat nr 9 z 19 maja Prezydium Komisji Krajowej z premier Suchocką i ministrami wcześniej uczestniczącymi w rozmowach.

116 ASOO, Komunikaty, Stanowisko Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego z 19 maja 1993 r.

wręcz odwrotnie; pewien nacisk wyrażali też rodzice uczniów, przychodząc do strajkujących nauczycieli z zapytaniem o termin otwarcia szkoły. Już 13 maja na posiedzeniu KZ poruszono sprawę co do czasu strajku. Głosowano nad wnioskami: 1/ strajk bezterminowy do skutku: za - 12, przeciw - 3, wstrzymało się - 8; 2/ strajk do 18 maja: za - 21, przeciw - 0, wstrzymało się - 1, przeciw - 0¹¹⁷.

Powyższe głosowanie oznaczało, że akcją strajkową „Solidarność” postanowiła wygaszać od 18 maja, choć w niektórych szkołach, jak SP Nr 8 w Ostrołęce, tliła się jeszcze w następnych dniach. Za to rozpoczął się strajk rotacyjny¹¹⁸ – w kolejne dni poszczególne szkoły prowadziły 1-dniową akcję (zob. Tab.). Organizatorom pozostało już tylko zwrócić się do kuratora Oświaty w Ostrołęce o „*przesunięcie terminu potrąceń za strajk pracowników oświaty w dniu 22 kwietnia oraz kontynuowany obecnie od 5 maja 1993 na m-c czerwiec 1993 r. W uzasadnieniu podajemy, iż jednym z postulatów strajkujących [...] jest zapłata za okres strajku, do chwili jednoznacznych ustaleń uważamy, iż nie należy dokonywać potrąceń. Jednocześnie informujemy, iż strajki są legalne [...] Strajk nie ma charakteru politycznego*”¹¹⁹. Kurator przychylił się do prośby nauczycielskich związków zawodowych pod warunkiem, „*że uchwałę o przesunięciu terminu podejmą zainteresowane rady pedagogiczne [...] Jednocześnie informuję, że istnieje możliwość dokonania należnych potrąceń w ratach, jednak nie później niż do 31 grudnia 1993 r. W przypadku nauczycieli zatrudnionych na czas określony lub zmieniających miejsce pracy ostatecznym terminem spłaty jest data jest data pobrania należnego w tej placówce ostatniego wynagrodzenia*”¹²⁰.

Strajk pracowników oświaty i wychowania (i innych pracowników sfery budżetowej) w Polsce, a głównie na Mazowszu, nie przyniósł pozytywnych rezultatów. Rząd H. Suchockiej pozostał nieugięty wobec postulatów Komisji Krajowej „Solidarność”. Spowodowało to 28 maja 1993 r. zgłoszenie przez posła z „Solidarność” Alojzego Pietrzyka votum nieufności wobec rządu i w konsekwencji upadek rządu i rozwiązanie Sejmu przez prezydenta Wałęsę. Wybory parlamentarne we wrześniu przyniosły klęskę sił postsolidarnościowych, a zwycięstwo postkomunistów. Powstało dziwne wrażenie, że strajki majowe pomogły postkomunistom w powrocie do rządów. Co bardziej przykre dla nauczycieli, akcja strajkowa nie dała poprawy finansowej, a uczestniczący w strajku nauczyciele za udział w nim mieli potrącone i tak stosunkowo niskie pensje; dla niektórych z nich dojazd na akcję strajkową oznaczał, że ten czas skończyli na „sporym minusie”. Zapewne nie tworzyło to dobrego klimatu dla „Solidarność” jako głównego organizatora strajków.

Tabela

Harmonogram strajku rotacyjnego pracowników oświaty w Ostrołęce i woj. ostrołęckim w 1993 r.

Data, dzień tygodnia	Szkoły w Ostrołęce	Szkoły w gminach w woj. ostrołęckim
20 maja (czwartek)	SP Nr 7, SP Nr 8, SP Nr 2, SP Nr 3	-
21 maja (piątek)	SP Nr 3, SP Nr 1	-
24 maja (poniedziałek)	ZSZ Nr 1 ¹ , SP Nr 4	Rozogi, Płoniawy, Łyse, Czarnia
25 maja (wtorek)	ZSZ Nr 2, SP Nr 5	Myszyniec, Olszewo-Borki, Chorzele, Jednorozec
26 maja (środa)	ZSR, SP Nr 6	Kadzidło, Krzynowłoga Mała, Krasnosielc, Czerwin, Lelis
27 maja (czwartek)	ZSZ Nr 4, SP Nr 9	Baranowo, Czerwonka, Szelków, Rzewnie
28 maja (piątek)	SP Nr 10, ZSZ Nr 1 ¹	Sypniewo, Goworowo, Długosiodło, Dąbrówka
31 maja (poniedziałek)	-	Różan, Wyszków-gmina, Zabrodzie, Tłuszcz-gmina, Rząśnik
1 czerwca (wtorek)	-	Rzekuń, Przasnysz, Somianka, Zatory

117 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania Komisji Międzyzakładowej NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce z 13 maja 1993 r.

118 Taką formę strajku, jak też wiece i marsze protestacyjne, sugerowała przewodnicząca Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego Ochrony Zdrowia, Oświaty, Nauki i Kultury NSZZ „Solidarność” Ewa Tomaszewska – ASOO, Komunikaty, Decyzja z 12 maja 1993 r.

119 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo KZ, WKK i prezesa Zarządu Okręgu ZNP Stanisława Guzega z 20 maja 1993 r. do kuratora Oświaty w Ostrołęce.

120 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo kuratora Oświaty w Ostrołęce nr KO.II.103/36/93 z 24 maja 1993 r. do Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół i dyrektorów szkół ponadpodstawowych i placówek oświatowych.

Data, dzień tygodnia	Szkoły w Ostrołęce	Szkoły w gminach w woj. ostrołęckim
2 czerwca (środa)	-	Troszyn, Obryte, Brańszczyk, Klembów
3 czerwca (czwartek)	-	Rozogi, Płoniawy, Łyse, Czarnia
4 czerwca (piątek)	-	Myszyniec, Olszewo-Borki, Chorzele, Jednorozec
7 czerwca (poniedziałek)	-	Kadzidło, Krzynowłoga Mała, Krasnosielec, Czerwin, Lelis
8 czerwca (wtorek)	-	Baranowo, Czerwonka, Szelków, Rzewnie
9 czerwca (środa)	-	Sypniewo, Goworowo, Długosiodło, Dąbrówka
10 czerwca (czwartek)	-	Różan, Wyszków-gmina, Zabrodzie, Tłuszcz-gmina, Rząśnik
11 czerwca (piątek)	-	Rzekuń, Przasnysz, Somianka, Zatory
14 czerwca (poniedziałek)		Troszyn, Obryte, Brańszczyk, Klembów

Źródło: ASOO, Komunikaty, Harmonogram strajku rotacyjnego w Ostrołęce z 19 maja 1993 r.; także, Harmonogram strajku rotacyjnego pracowników oświaty w woj. ostrołęckim (brak daty).

Uwaga: ¹ – udział ZSZ Nr 1 w strajku przeniesiony z 24 maja na 28 maja.

Rywalizacja i spory z ZNP (fundusze utracone w stanie wojennym, lokal przy ul. Kolberga 6)

NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania od początku swego powstania stał się naturalnym rywalem dla Związku Nauczycielstwa Polskiego na „oświatowym podwórku”. W Ostrołęce uwidaczniało się to w różnych sytuacjach. Z drugiej strony, oba związki zawodowe nieraz współdziałały w sprawach „ogólnooświatowych”, jak w czasie strajku nauczycielskiego w maju 1993 r.; na początku ZNP próbował też przekonać „Solidarność” do siebie¹²¹. „Solidarność”, jako związek powstały później, niejednokrotnie musiała jednak upominać się o swoje prawa: „Komisja Zakładowa nr 1568 NSZZ „Solidarność” przy Placówkach Oświatowo-Wychowawczych w Ostrołęce nie wyraża zgody na przekazywanie środków funduszu socjalnego emerytów do rozdziału przez ZNP. Proponujemy powołanie komisji socjalnej z udziałem obu związków do dysponowania tymi środkami. W sprawie powołania komisji proszę kontaktować się z panem Janem Gontarzem, emerytem z ZSZ Nr 2 w Ostrołęce”¹²². W powyższej sprawie szybko odniesiono sukces: „W wyniku spotkania postanowiono: 1. poszerzyć skład komisji o przedstawiciela emerytów NSZZ „SOLIDARNOSĆ” pracowników oświaty, 2. przewodniczącym komisji podziału funduszu socjalnego dla emerytów został Dyrektor MZEASz w Ostrołęce – mgr Henryk Mróz”¹²³. Dwie kwestie z podjętego zagadnienia ciągnęły się jednak długo.

W jesieni 1991 r. w KZ powstała decyzja, by upomnieć się o pieniądze utracone na mocy decyzji władz komunistycznych w czasie stanu wojennego (zob. Rozdz. I), a zgromadzone na koncie złożonym w NBP. KZ, nie znając losu utraconych funduszy, wystąpiła więc do NBP o „zwrot środków z rachunku jaki posiadaliśmy w waszym banku na koncie nr 55000-374-132 w kwocie 95344 zł, na powyższe posiadamy potwierdzenie salda na dzień 31.12.1981 r. zwrot środków należy dokonać z pełną rewaloryzacją ich wartości. Prosimy o informację w ciągu 7 dni w innym przypadku skierujemy sprawę do Sądu. Jest to wezwanie ostateczne”¹²⁴. NBP szybko wyjaśnił: „informujemy, że zwrot żądanej kwoty [...] nie jest możliwy. Istnienie salda na rachunku na określony dzień nie świadczy o braku operacji finansowych po tym dniu. Wyjaśniamy, że majątkiem związków zawodowych, których działalność została zawieszona po wprowadzeniu stanu wojennego zarządzały, na podstawie obowiązujących wówczas przepisów, komisje w odniesieniu do organizacji ponadzakładowych lub kierownicy zakładów w odniesieniu do organizacji związkowej obejmującej jeden zakład”¹²⁵.

121 ASOO, PPiW 1990-1998, Zaproszenie ZNP zarząd Okręgu w Ostrołęce: „zaprasza Kol. Marka Młynarczyka do wzięciu udziału w OKRĘGOWEJ KONFERENCJI Sprawozdawczo-Wyborczej która odbędzie się w dniu 7 czerwca 1990 r. o godzinie 10.00 w Zespole Szkół Zawodowych Nr 3 (sala gimnastyczna) w Ostrołęce, ul. Traugutta 2”.

122 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo NSZZ „Solidarność” KZ Nr 1568 z 26 lutego 1993 r. do MZEASz.

123 ASOO, Protokoły, Protokół ze spotkania 9 marca 1993 r. w/s podziału funduszu socjalnego dla emerytów. W spotkaniu uczestniczyli: prezes Zarządu Oddziału ZNP w Ostrołęce Bożena Napiórkowska, wiceprezes Teresa Zbrzeźniak, przewodniczący WKK Andrzej Piegutkowski, dyrektor MZEASz Henryk Mróz.

124 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego KZ NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce B. Damięckiego z 22 listopada 1991 r. do NBP O/Ostrołęka.

125 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo NBP O/Ostrołęka GK-700 z 28 listopada 1991 r. do NSZZ „Solidarność” KZ w Ostrołęce.

Odpowiedź NBP naprowadziła KZ „Solidarności” na to, że utracone fundusze zostały przekazane jeszcze w okresie stanu wojennego na rzecz ZNP Zarząd Oddziału w Ostrołęce. Ukrycie tego faktu przez ZNP, a w każdym razie nieujawnienie go, niewątpliwie zaogniło stosunek „Solidarności” do ZNP, do którego KZ skierowała odnośne pismo: *„po wyjaśnieniu dokumentów o zwrot środków przywłaszczonych z naszego rachunku ulokowanego w NBP [...] wzywa w trybie pilnym do zwrotu przywłaszczonych środków wraz z kapitalizacją i oprocentowaniem w/w kwoty [...] w terminie 7 dni. W przypadku nie wywiązania się z powyższego skierujemy żądanie nasze na drogę sądową”*¹²⁶.

ZNP, nie wracając do minionego okresu, a obszernie uzasadniając swoje stanowisko, wykazywał „niewłaściwość” postępowania „Solidarności” oświatowej, chociaż godził się na spełnienie żądań KZ: *„1. Kwota roszczeniowa 95.344 zł w okresie 14.XII.1981 do dnia 28.IV.1983 r. wzrosła do wysokości 97.251, - (% bankowe) i taka kwota wpłynęła na nasze konto. 2. Kwota ta nie została przywłaszczona lecz przelana przymusowo, stosownie do obowiązujących ówczesnie przepisów na polecenie Inspektora Oświaty i Wychowania przez NBP na nasze konto [...] 3. Nadmieniamy również, że ZNP prowadzi od przeszło 20 lat Klub Nauczycielski finansowany z własnych funduszy z wyjątkiem okresu 1.04.1987 do 31.12.1990 r., w którym to okresie finansowało nas Kuratorium Oświaty i Wychowania oraz Inspektorat Oświaty i Wychowania zgodnie z zawartym porozumieniem, do którego na okres jednego roku (1990) przystąpiła Wasza Komisja Zakładowa. 4. W pracach i imprezach organizowanych przez Klub współdziałali i współdziałają aktywnie członkowie zarówno ZNP jak i Solidarności (Zespół Wokalno Instrumentalny, rozgrywki sportowe, wycieczki itp.) na równych prawach. 5. Działalność Klubu była zawsze otwarta na potrzeby wszystkich pracowników oświaty i wychowania i taką jest do chwili obecnej. 6. Analiza rachunków dotyczących wydatków na działanie Klubu wykazuje, że w okresie samofinansowania się Klubu wydaliśmy na ten cel rok 1983 – 53.350,- 1984 – 264.757,- 1985 – 878.762,- 1986 – 480.761,- 1987(3 m-ce) – 475.855, - 1991 – 43.424.980. Są to wydatki poniesione ze składek członkowskich i stanowią prawie całość naszych dochodów, gdyż w chwili obecnej z żadnych dotacji nie korzystamy a działalność Klubu postanowiliśmy kontynuować oczywiście z ograniczeniami. 7. Uważamy, że obsługa przez Klub w równej mierze członków obu związków oraz nauczycieli nie zrzeszonych powinna zobligować Was do rezygnacji z roszczeń finansowych. 8. Jeżeli jednak żądanie swe będziecie podtrzymywać przelejemy na Wasze konto, o podanie którego prosimy, kwotę wynikającą z pełnego oprocentowania wraz z kapitalizacją”*¹²⁷.

Powyższa argumentacja jednak nie przekonała „Solidarności”, która wstąpiła w spór z ZNP (i z NBP) o utracone mienie: *„Komisja Zakładowa [...] wnosi [...] o wszczęcie postępowania w sprawie zwrotu pieniędzy z naszego rachunku zdeponowane przez strony pozwane w wyniku wprowadzenia stanu wojennego [...] w celu odzyskania utraconych środków pieniężnych z pełną rewaloryzacją i odsetkami w pełnej wysokości”*¹²⁸ 7 kwietnia 1993 r. Społeczna Komisja Rewindykacyjna wszczęła postępowanie¹²⁹. ZNP ponownie uznał takie postępowanie za nieuzasadnione: *„Nadmieniamy, że w dalszym ciągu finansujemy działalność Klubu Nauczyciela, a w tym Nauczycielski Zespół Wokalno-Instrumentalny, w skład którego również wchodzi członkowie „Solidarności”. Wyrazem naszej dobrej woli jest fakt, że Międzyzakładowa i Zakładowa Komisja „Solidarności” przy Placówkach Oświatowo-Wychowawczych zajmuje lokal, którego właścicielem jest ZNP. Z tego tytułu nie pobieramy żadnych odpłatności”*¹³⁰.

Oddział NBP w Ostrołęce ze swojej strony w piśmie wyjaśniającym do Komisji

126 ASOO, PPiW 1989-1991, Pismo przewodniczącego KZ NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce B. Damięckiego z 6 grudnia 1991 r. do prezesa Rady Zakładowej ZNP w Ostrołęce.

127 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo Oddziału ZNP w Ostrołęce, podpisane przez prezesa Zarządu Bożenę Napiórkowską i wiceprezesa Edwarda Chojnackiego, nr 32/91 z 18 grudnia 1991 r. do NSZZ „Solidarność” KZ 1568 w Ostrołęce.

128 ASOO, PPiW 1990-1998, Pozew NSZZ „Solidarność” KZ w Ostrołęce złożony 20 grudnia 1991 r. do Społecznej Komisji Rewindykacyjnej w Warszawie przeciwko NBP 0/Ostrołęka i ZNP Radzie Związkowej w Ostrołęce.

129 ASOO, PPiW 1990-1998, Postanowienie Społecznej Komisji Rewindykacyjnej z 7 kwietnia 1993 r. o wszczęciu postępowania.

130 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo ZNP Oddział w Ostrołęce, podpisane przez prezesa Zarządu Bożenę Napiórkowską i wiceprezesa Teresę Zbrzeźniak, nr 16/93 z 30 kwietnia 1993 r. do Społecznej Komisji Rewindykacyjnej przy Ministrze Pracy i Polityki Socjalnej, do wiad. KZ Nr 1568 przy plac. oświatowo-wychowawczych w Ostrołęce.

Rewindykacyjnej powtórzył, że nie był samodzielny dysponentem pieniędzy ulokowanych na rachunkach bankowych przez klientów, a uprawnienia te, na mocy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z 13 grudnia 1981 r., posiadali kierownicy jednostek organizacyjnych (przedsiębiorstw, szkół), przy których istniały organizacje związkowe lub organa administracji państwowej, gdy organizacja miała charakter ponadzakładowy¹³¹, a właśnie taką była Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” przy placówkach oświatowo-wychowawczych w Ostrołęce w 1981 r.

Termin rozprawy Społeczna Komisja Rewindykacyjna wyznaczyła na 19 sierpnia 1993 r., na którą został wezwany pełnomocnik powoda, Benedykt Damięcki¹³². Wynik rozprawy był ostatecznie (decyzja zapadła we wrześniu 1993 r.) korzystny dla KZ. Po wymianie odnośnych pism KZ zdecydowała: *„W nawiązaniu do waszego pisma nr 34/93 z dnia 4.10.93 r. [...] Komisja Zakładowa [...] na zebraniu w dniu 12.10.93 r. postanowiła, by należna nam suma w wysokości 26 178 024 zł zasądzona przez Komisję Rewindykacyjną była przekazana w ciągu 7 dni[...] na konto [...] W przypadku nie dotrzymania terminu sprawę skierujemy na drogę postępowania egzekucyjnego. Jednocześnie informujemy, że w dniu 28.09.93 r. żadnych ustaleń nie było odnośnie rozłożenia na raty należnej nam sumy. Powyższe pismo jest wezwaniem do zapłaty ostatecznym”*¹³³. Pieniądze zostały zwrócone.

W zupełnie innym kierunku dla „Solidarności” potoczyła się sprawa lokalu przy ul. Kolberga 6, w którym mieścił się wspomniany Klub Nauczycielski. Po zmianach politycznych w 1989 r. i ponownym utworzeniu NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze Komisja Zakładowa przy placówkach oświatowo-wychowawczych w Ostrołęce, odzyskała ten lokal, gdzie znów umieszczono biuro KZ, a także WKK; uzyskano również prawo do korzystania z piwnicy¹³⁴. Pozostałe pomieszczenia, znajdujące się na parterze tego budynku, były w dyspozycji ZNP, który od 1987 r. w tym zakresie korzystał z pomocy finansowej Kuratorium¹³⁵. KZ przystąpiła na 1990 r. do takiego porozumienia z Kuratorium, co pozwoliło automatycznie przerzucić koszty utrzymania lokalu na Kuratorium OiW w Ostrołęce: *„Komisja Zakładowa [...] przesyła mylnie skierowane rachunki za telefon w biurze naszej organizacji. Działając w oparciu o przepisy dotyczące związków zawodowych [...] prosimy o uregulowanie należności wg załączonych faktur zbiorczych nr 199 za listopad i grudzień 1990 rok oraz przyszłych na rzecz Polskiej Poczty Telegraf i Telefon w Ostrołęce dotyczy to nr telefonu 43-17”*¹³⁶.

Do czasu sporu z ZNP o fundusze utracone przez „Solidarność” w okresie stanu wojennego sprawa finansowania opłat za lokal nie nastęrczała kłopotów. Jak wyżej pisano, ZNP uważał użytkowany przez KZ lokal za swoją własność (co zresztą nie było zgodne ze stanem prawnym¹³⁷) i

131 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo NBP O/ w Ostrołęce z 7 maja 1993 r. do Społecznej Komisji Rewindykacyjnej w/s wniosku NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze KZ nr 1568 w Ostrołęce sygn. akt KR-051/2702/91.

132 ASOO, PPiW 1990-1998, Zawiadomienie Społecznej komisji Rewindykacyjnej z 25 czerwca 1993 r. do B. Damięckiego: *prosi o stawienie się na rozprawę w dniu 19 sierpnia 1993 r o godz. 12.00 w Warszawie przy ul. Kruczej 38/42 sala 505”*.

133 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącej KZ NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce Barbary Sokołowskiej z 18 października 1993 r. do ZNP Zarząd Oddziału w Ostrołęce. W materiale archiwalnych brak wspomnianych w piśmie dokumentów.

134 W materiale archiwalnym co prawda nie odnaleziono dokumentacji odnoszącej się wprost do uregulowania powyższej kwestii, ale cytowany dokument podaje sporo interesujących informacji: *„Komisja Zakładowa nie widzi potrzeby oddania klucza do piwnicy przydzielonej jej przez MZE-ASz w Ostrołęce protokołem z dnia 23.11.1989r. nr OW 0712/6/89 mieszkańcowi budynku na ul. Kolberga 6 [J. Tyszka – J.M.]. Zaś użytkowanie tej piwnicy przez pana Twardziaka było do chwili zawarcia umowy najmu tj. 26.01.1990r., którą zawarły strony: KZ NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce oraz PGKiM w Ostrołęce”* - ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącej NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568 Barbary Sokołowskiej z 14 listopada 1994 r. do MZEASz w Ostrołęce; także, Pismo dyrektora MZEASz Henryka Mroza nr MZ2031/15/94 z 3 listopada 1994 r. do NSZZ „Solidarność” KZ przy placówkach oświatowo-wychowawczych.

135 ASOO, PPiW 1990-1990, Pismo Zarządu Oddziału ZNP w Ostrołęce nr 3/91 z 28 stycznia 1991 r. do Kuratorium OiW w Ostrołęce: *„Zarząd Oddziału ZNP i Społeczna Rada Klubu Nauczyciela przedkładają rozliczenie wydatków za działalność Klubu za rok 1990. Nadmieniamy, że saldo ujemne zostało pokryte z dodatkowo przelanej kwoty 12.500.000 zł, która wpłynęła na nasze konto w dniu 28.01.1991r.”*

136 ASOO, PPiW 1989-1998, Pismo NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568 z 7 stycznia 1991 r. do Kuratorium OiW w Ostrołęce. Odnośne pismo skierowano też do Polskiej Poczty Telegraf i Telefon w Ostrołęce.

137 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo zastępcy kierownika Urzędu Rejonowego Tadeusza Połatajki z 24 marca 1998 r. do Michała Wołkowa, przewodniczącego MKZ „Solidarność” Pracowników OiW. w Ostrołęce: *„W odpowiedzi na*

sam starał się znajdować fundusze na jego utrzymanie.

Spór o fundusze, zakończony przed Społeczną Komisją Rewindykacyjną, niewątpliwie pogorszył wzajemne relacje¹³⁸. Odtąd każdy ze związków samodzielnie starał się o finansowanie utrzymania swoich lokali. Problemy MKZ (nazwa „Międzyszkolna Komisja Zakładowa” obowiązywała od uchwały na spotkaniu sprawozdawczo-wyborczym 18 grudnia 1994 r.), których źródła nie do końca udało się ustalić (odpowiedzialność, przynajmniej formalną, w pewnym stopniu ponosi ówczesny przewodniczący Michał Wołkow), stopniowo narastały w 1996 r. Przewodniczący MKZ od czasu do czasu, zwłaszcza gdy sytuacja stawała się coraz trudniejsza, kierował pisma do miejscowych władz o „dopełnienie powinności”:*„W oparciu o ustawę o związkach zawodowych proszę o regulowanie kosztów utrzymania biura NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Ostrołęce przy ulicy Kolberga 6/1. Na koszty składają się: czynsz za lokal, opłata za energię elektryczną, telefon, gaz i woda. Połowę kosztów zobowiązał się pokryć Kurator Oświaty. Proszę o szybkie uregulowanie sprawy opłat za biuro, ponieważ z powodu nie opłacenia za energię elektryczną zakład energetyczny odciął prąd”*¹³⁹.

Warto w tym miejscu przedstawić skalę problemów finansowych MKZ na początku 1996 r.: *„Zgodnie z podjętymi ustaleniami z Urzędem Miejskim w Ostrołęce - uprzejmie informuję, że zaległe opłaty czynszowe za okres od 1 stycznia do 31 maja 1996 r. w wysokości: 310,80 zł*

(wyliczenie: co – 24,15 m² x 1,75 zł = 42,26 zł

cw – 24,15 m² x 0,63 zł = 15,21zł

zw + kanaliz – 1m³ x 2,20 zł = 2,20 zł

gaz 5,8 m³ x 0,43 zł = 2,49 zł

Razem opłaty za 1 miesiąc – 62,16 zł x 5 m-cy = 310,80 zł)

*należy wpłacić na konto Ostrołęckiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Spółka z o.o. Ostrołęce”*¹⁴⁰.

Biorąc pod uwagę stan konta MKZ¹⁴¹, można stwierdzić, że podstawą powstających zadłużeń nie był początkowo brak środków pieniężnych, mimo że w następnym roku zaległości powiększyły się¹⁴²; zresztą częściowo je uregulowały władze miasta: *„Wydział Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Urzędu Miejskiego w Ostrołęce uprzejmie informuje, że Zarząd Miasta na posiedzeniu w dniu 20.03.1997r. podjął decyzję o zwolnieniu z opłaty czynszowej [...] za zajmowany lokal użytkowy przy ulicy Kolberga 6. Zwolnienie z czynszu obejmuje okres 6 miesięcy tj. do końca czerwca 1997 r.*

pismo Pana z dnia 20-03-1998r. informuję, że właścicielem budynku przy ul. Kolberga 6 jest Miasto Ostrołęka. O przydział lokalu w tym budynku dla Waszych potrzeb należy wystąpić do Zarządu Miasta Ostrołęki”

138 ASOO, Protokoły, protokół z zebrania KZ 14 czerwca 1994 r.: *„ZNP chce odzyskać lokal zajmowany przez nasz związek. Kurator zaproponował lokal zastępczy w budynku „Tygodnika Ostrołęckiego”. B. Damiński poddał w wątpliwość możliwości Kuratora do dyspozycji lokalu „Tygodnika”. Jeśli p. Kurator chce, to niech przeniesie nas „z urzędu”. Na ten lokal mamy „mocne dokumenty”, mamy do niego prawo. My, jako Komisja Zakładowa, wystąpimy natomiast do Kuratora o udostępnienie nam 1-2 razy w tygodniu lokalu Klubu Nauczyciela. Co do zamiany lokalu, nie podejmujemy tego tematu. Zgodzimy się ewentualnie na lokal na Celnej [nowa siedziba Kuratorium – J.M.] lub inny lokal – ale z prawem własności. Za pozostaniem w tym lokalu głosowało 6 osób, 3 osoby wstrzymały się od głosu”.*

139 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego NSZZ „Solidarność” MKZ nr 1568 M. Wołkowa z 29 maja 1996 r. do prezydenta Ostrołęki Jędrzeja Nowaka; także Pismo z 29 maja 1996 r. o do kuratora OiW Ryszarda Załuski; także, Pismo przewodniczącego NSZZ „Solidarność” MKZ nr 1568 M. Wołkowa z 20 czerwca 1996 r. do dyrektora Obsługi Szkół i Przedszkoli: *„W oparciu o porozumienie zawarte przez nasz Związek z Prezydentem Ostrołęki proszę o regulowanie kosztów utrzymania biura [...] na konto: NSZZ „Solidarność” Międzyszkolna Komisja Zakładowa Pracowników Oświaty i Wychowania w banku: PKO Ostrołęka nr r-ku 55518-12739-132”.*

140 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo OPGKiM z 5 czerwca 1996 r. do NSZZ „Solidarność” MKZ.

141 ASOO, PPiW 1990-1998, Wyciąg z rachunku nr 12739 NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568 z 31 grudnia 1996 r.: *„Zawiadamy, że wasze rachunki wykazują na koniec dnia 1996-12-31 niżej wymienione salda*

Konto	Wn-ma	Wysokość salda
00132	ma	4.479,18
00139-20011	ma	1.000,00
00139-20012	ma	1.000,00
00139-20013	ma	4.000,00”

142 ASOO, PPiW 1990-1998, Upomnienie OPGKiM z 24 marca 1997 r. do NSZZ „Solidarność” ul. Kolberga 6: *„Zaległy czynsz za I-III 97 529,30”.*

*Pozostałe czynniki opłaty tj. co, woda itp. powinny być regulowane na bieżąco*¹⁴³. Powstające problemy KZ w pewnym sensie były „na rękę” dla ZNP, który wszczął starania o wyjaśnienie stanu własnościowego opisywanego lokalu¹⁴⁴ (uregulowanie tego stanu zakończyło się w późniejszym okresie).

Tymczasem koszty utrzymania lokalu MKZ przy ul. Kolberga nieznacznie, ale stopniowo rosły, zwłaszcza, gdy dotychczasowy najemca Ostrołęckie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (OPGKiM) przekształcił się w Ostrołęckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego (OTBS)¹⁴⁵. Przewodniczący MKZ, na podstawie decyzji Zarządu¹⁴⁶, ponownie zwracał się do władz Ostrołęki o „dopełnienie powinności”: *„W oparciu o porozumienie zawarte przez nasz Związek z Prezydentem Ostrołęki [...] proszę o regulowanie kosztów utrzymania biura [...] Proszę o szybkie uregulowanie sprawy opłat za biuro, ponieważ administrator budynku domaga się terminowego opłacania wyżej wymienionych kosztów”*¹⁴⁷. Władze miasta rozumiały to inaczej, tzn. regulowanie opłat uzależniały od swoich dobrowolnych decyzji, a nie powinności. Ta rozbieżność w interpretacji Ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, a dokładnie art. 34¹⁴⁸, spowodowała dla MKZ piętrzące się problemy, związane z rosnącym zadłużeniem i w konsekwencji utratą lokalu w późniejszym okresie (zob. Rozdz. III).

Z ważniejszych działań MKZ w omawianym okresie należy jeszcze wspomnieć o tym, że przewodniczący M. Wołkow podjął starania (bezsukcesywnie) o przydział lokalu na własność: *„W odpowiedzi na pismo Pana z dnia 20-03-1998 r. informuję, że właścicielem budynku przy ul. Kolberga 6 jest Miasto Ostrołęka. O przydział lokalu w tym budynku dla Waszych potrzeb należy wystąpić do Zarządu Miasta Ostrołęki”*¹⁴⁹.

Udział w wyborach samorządowych i parlamentarnych

Członkowie KZ (od 1994 r. MKZ), a także WKK (MKK) od początku wyborów w III RP, zarówno samorządowych, jak i parlamentarnych, uczestniczyli nie tylko w sposób czynny, tzn. oddając swój głos, ale też kandydowali na określone stanowiska. Nie wystawili swoich kandydatów w wyborach do Sejmu „kontraktowego” i Senatu w czerwcu 1989 r. z racji, że komisje ukształtowały się dopiero w kilka miesięcy później.

143 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo Urzędu Miejskiego w Ostrołęce nr GKM.7148-15/97 z 24 marca 1997 r. do NSZZ „Solidarność” Pracowników OiW ul. Kolberga 6; także, Rachunek upr. korygujący nr 11/97 z 17 kwietnia 1997 r., Sprzedawca: OPGKiM, Nabywca: NSZZ „Solidarność” ul. Kolberga 6/ 07-400 Ostrołęka

144 ASOO, PPiW 1990-1998, Zawiadomienie Urzędu Rejonowego w Ostrołęce nr C.II.7224/26/1/97 z 6 stycznia 1997 r. do wiad. NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568: *„Urząd Rejonowy w Ostrołęce zawiadamia, że w dniu 22 stycznia 1997 r. o godz. 10.00 w pokoju nr 109 przy ul. Szpitalnej 35 odbędzie się rozprawa w sprawie wniosku Związku Nauczycielstwa Polskiego o stwierdzenie prawa własności lokalu przy ul. Kolberga 6 w Ostrołęce”*.

145 ASOO, PPiW 1990-1998, Aneks do Umowy Najmu lokalu użytkowego z dnia 1 czerwca 1996 r. NSZZ „Solidarność” Pracowników OiW: *„W związku z obowiązującą od 1 stycznia 1997 roku Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach [...] Dodatkowo wprowadza się pozycję: - wywóz nieczystości 0,5 m³ x 10,80 zł w/g cen obowiązujących w OPGKiM Spółka z o.o. Aneks obowiązuje od 1 maja 1997 roku”*; także, Umowa najmu lokalu użytkowego zawarta 1 sierpnia 1997 r. między OTBS Spółka z o.o. a NSZZ „Solidarność” MKZ nr 1568: *„Najemca za użytkowanie lokalu zobowiązuje się płacić Wynajmującemu czynsz najmu w wysokości 96,60 plus 22% podatku od towarów i usług 21,25 co stanowi miesięczną kwotę 11,85 [...] płatny do 10 każdego miesiąca”*; także, Aneks do umowy najmu lokalu zawartej 1 sierpnia 1997 r. (powierzchnia lokalu 24,15 m² x 5,60 zł = 135,24 zł); także, Pismo OTBS nr PE/2157/97 z 18 sierpnia 1997 r. do NSZZ „Solidarność” Prac. OiW w Ostrołęce ul. Kolberga 6: *„Informujemy, że z dniem 1 sierpnia 1997 roku rozpoczęło działalność Ostrołęckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. W/w OTBS Spółka z o.o. przejęła od OPGKiM działalność związaną z administrowaniem budynków mieszkalnych i użytkowych”*.

146 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania MKZ 30 września 1997 r.: *„Zmienił się administrator budynku, w którym mieści się siedziba związku, który zmienił warunki umowy. Zarząd postanowił przekazać kopię umowy do Zarządu Miasta, który do tej pory płacił za wynajem lokalu, by teraz też kontynuował opłacanie naszego czynszu”*. W protokole dalej jest mowa o włamaniu w czasie wakacji do lokalu MKZ i kradzieży 227,79 zł, telefonu z sekretarką i kalkulatora; chociaż złodziej został złapany, to *„nie ma szansy odzyskania w/w rzeczy”*.

147 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego NSZZ „Solidarność” MKZ nr 1568 M. Wołkova z 21 października 1997 r. do prezydenta Ostrołęki Jędrzeja Nowaka.

148 Zob. Dz. U. 1991...

149 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo zastępcy kierownika Urzędu Rejonowego Tadeusz Połatajki z 24 marca 1998 r. do Michała Wołkova, przewodniczącego MKZ „Solidarność” Pracowników OiW. w Ostrołęce.

Udział w wyborach samorządowych 27 maja 1990 r. okazał się wielkim sukcesem Ostrołęckiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, z list którego startowali też członkowie KZ. Jednakże, gdy już doszło do wyboru prezydenta miasta przez Radę Miasta, zdominowaną przez członków Solidarności (22 mandaty na ogólną liczbę 32), okazało się, że działacze „Solidarności” byli bardzo podzieleni – dopiero po wielu próbach i „padaniu” kolejnych kandydatów „Solidarności”, wybrano Tadeusza W. Pieczyńskiego. Jeśli jednak chodzi o członków KZ-nauczycieli, to ich sukcesu nic nie umniejszało. Stanisława Watrakiewicz (z LO), która otrzymała najwyższy wynik wyborczy, została mianowana wiceprezydentem Ostrołęki, co zresztą spowodowało jej rezygnację z członkostwa w „S”. Celina Kędzierska (SP 2) została przewodniczącą Rady Miejskiej, po rezygnacji pierwszego przewodniczącego Marka Mielnickiego w 1992 r. Ryszarda Żukowskiego (SP 1) wybrano do Sejmiku Wojewódzkiego. Janina Fijałkowska (LO) później¹⁵⁰.

27 października 1991 r. odbyły się pierwsze całkowicie wolne wybory do parlamentu RP. Z ramienia Wyborczej Akcji Katolickiej na senatora został wybrany Wiesław Perzanowski, nauczyciel religii w LO, wcześniej działacz podziemnej „S”, a na posła Tadeusz Godlewski, emerytowany nauczyciel fizyki, założyciel „Solidarności” oświatowej w 1980 r., wykluczony z niej w 1990 r. za „niesubordynację” w czasie konkursu na kuratora OiW w Ostrołęce¹⁵¹.

1 czerwca 1993 r. w wyniku rozwiązania Sejmu przez prezydenta Wałęsę okazało się, że zbliżyły się kolejne wybory parlamentarne. *„Komisja Zakładowa Nr. 1568 NSZZ „Solidarność” przy Placówkach Oświatowych w Ostrołęce w dniu 8.07.1993 roku podjęła uchwałę o wytypowaniu kandydatów do parlamentu trzeciej kadencji RP następujące osoby: 1. Celina Kędzierska [przewodnicząca Rady Miejskiej, na senatora – J.M.] 2. Zbigniew Maciej Kończyk [dyrektor w Państwowej Szkole Muzycznej w Ostrołęce, na posła – J.M.]”*¹⁵². 14 lipca, poza wymienionymi kandydatami, typowano jeszcze Janinę Fijałkowską (kierownik internatu I LO) i Wojciecha Puchalskiego (nauczyciel w ZSR) na posłów RP; wytypowany także na posła Benedykt Damięcki (nauczyciel ZSZ 1) zrezygnował z kandydowania¹⁵³.

Wobec kandydatury C. Kędzierskiej doszło do sporego nieporozumienia: *„W trakcie „przesłuchania” w Oddziale w dniu 09.07.93 r. w obecności członków Zarządu i przewodniczących Komisji Zakładowych z terenu Ostrołęki koleżanka uzyskała pozytywną ocenę i została zaakceptowana na senatora. Dziwi nas postawa jednego z członków Zarządu nieobecnego na „przesłuchaniu” dnia 09.07.93 r., który złożył w dniu 12.07.93 r. zastrzeżenie do Oddziału w stosunku do Celiny Kędzierskiej* „¹⁵⁴ Powyższa sytuacja zbulwersowała przede wszystkim samą kandydatkę na senatora, która skierowała protestacyjny list do Oddziału „S”: *„Po przeczytaniu oświadczenia pana Zbigniewa Mierzejewskiego jestem oburzona bezpodstawnymi zarzutami co do mojej osoby. Należę do Związku NSZZ „Solidarność” od 1980 r. Mam wysokie zdanie o samym Związku i jego etosie. Ale mam jednocześnie złą opinię o byłych członkach związku. Na zebraniu związkowym w oddziale w dniu 15.07.1993 r. podałam przykłady działania związkowców godzące w dobre imię związku (wybór prezydenta miasta, kuratora oświaty). Oświadczam, że nigdy nie należałam do PZPR – co mi zarzucono [...] Nigdy nie splamiałam się czynem niegodnym człowieka. Przez całe życie bardzo dbałam i dbam o godność swego nazwiska. Tradycje rodzinne mówią o działalności przodków w powstaniu styczniowym, w organizacji AK, członkowie rodziny polegli w kampanii wrześniowej 1939 r. w obronie ojczyzny [...] Na koniec mojego oświadczenia stawiam pytanie komu na tym zależy i dlaczego?”*¹⁵⁵.

Kandydatkę „Solidarności” przy placówkach oświatowo-wychowawczych w Ostrołęce

150 Obwieszczenie Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego w Ostrołęce z dnia 28 maja 1990 r., „TO” 1990, nr 23; A. Kustos, *Powyborczy kalejdoskop*, „TO” 1990, nr 24; J. Kijowski, *Dzieje Ostrołęki 1944-2000*, Ostrołęka 2002, s. 640; wywiad ze St. Watrakiewicz.

151 Z. Czaplicki, *Wybory '91*, „TO” 1991, nr 45. O W. Perzanowskim zob. St. Pajka, *Słownik*, s. 785-786.

152 ASOO, Komunikaty, Uchwała NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568 z 8 lipca 1993 r.; ASOO, Protokoły, Protokół zebrania KZ z 8 lipca 1993 r. O Z.M. Kończyku zob. St. Pajka, *Słownik*, s. 471-472.

153 ASOO, Komunikaty, Uchwała NSZZ „Solidarność” KZ nr 1568 z 14 lipca 1993 r.; ASOO, Protokoły, Protokół zebrania KZ 14 lipca 1993 r.

154 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego WKK A. Piegutkowskiego z 16 lipca 1993 r. do Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce.

155 ASOO, PPiW 1990-1998, List Celiny Kędzierskiej z 16 lipca 1993 r. do Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce.

natychmiast wsparł przewodniczący WKK, Andrzej Piegutkowski: „Komisja nasza uważa, że tak niestaranne podejście do sprawy przypisujące koleżance zarzuty stawiane innej osobie [o tym samym nazwisku – J.M.] jest niemoralne [...] Nadal uważamy, że kol. Celina Kędzierska jest najlepszym kandydatem na senatora biorąc pod uwagę jej zaangażowanie związkowe, nauczycielskie, prace na rzecz społeczeństwa ostrołęckiego [...] ponadto w tak trudnej sytuacji, jaką był protest pracowników Oświaty i Kultury, znalazła dużo czasu by pomóc w organizacji tego protestu, w którym również uczestniczyła. Nadmieniamy, że pod wpływem matki Agnieszka Kędzierska - młody nauczyciel- wstąpiła w szeregi Związku Solidarność”¹⁵⁶.

Powyższa sytuacja skłoniła jednak Celinę Kędzierską i solidarnie dwoje innych kandydatów do rezygnacji z samego „wyścigu” wyborczego: „Powiadamy o złożeniu rezygnacji z kandydatur na kandydatów do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej III kadencji, zaproponowanych nam wcześniej przez NSZZ „Solidarność”¹⁵⁷.

W obronie swojej kandydatki stanęła jednak KZ, kierując swoje pisma zarówno do Oddziału, jak i Regionu Mazowsze¹⁵⁸. Na zebraniu 25 sierpnia 1993 r. KZ mogła poinformować swoich członków, że wszyscy kandydaci do parlamentu RP, kierowani przez KZ, pozostają, z tą zmianą jedynie, że Celina Kędzierska została kandydatką na posła¹⁵⁹. Już jednak same wybory parlamentarne 19 września 1993 r. okazały się przegraną wszystkich kandydatów (jak i całego obozu postsolidarnościowego), którzy nie uzyskując mandatu poselskiego, otrzymali odpowiednio w woj. ostrołęckich następującą liczbę głosów: Wojciech Puchalski – 1161, Celina Kędzierska – 835, Janina Fijałkowska – 506, Zbigniew M. Kończyk – 332¹⁶⁰. Klęskę goryczy mógł dopełnić też następujący fakt: „Stwierdziła [przewodnicząca KZ – J.M.], że nawet połowa członków związku nie głosowała na listę „Solidarność”. Związek musi się zastanowić i ocenić swoją działalność w tym zakresie”¹⁶¹.

Klęska wyborcza, a wcześniej nieporozumienia wokół osoby C. Kędzierskiej nie tworzyły dobrej atmosfery do współpracy całej „S” w Ostrołęce. Uwidoczniło się to podczas wyborów samorządowych w 1994 r.¹⁶² Kandydatami KZ na radnych Ostrołęki byli: Janina Fijałkowska (I LO), Celina Kędzierska (SP 2), Stanisław Pęksa (SP 7), Sławomir Szurnicki (ZSR), Zbigniew M. Kończyk (PSM); udzielono też zgody na częściowe dofinansowanie kampanii wyborczej kandydatów¹⁶³. Z.M. Kończyk zrezygnował w ostatniej chwili, Oddział zatwierdził tylko 1 osobę, „nie uzasadniał swojej decyzji”; osoba ta (S. Szurnicki) zrezygnowała ze względów osobistych¹⁶⁴. Tak więc ostatecznie w wyborach 19 czerwca 1994 r.¹⁶⁵ nie uczestniczył żaden z kandydatów KZ.

156 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo przewodniczącego WKK A. Piegutkowskiego z 16 lipca 1993 r. do Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce.

157 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo Celiny Kędzierskiej, Janiny Fijałkowskiej i Zbigniewa Kończyka z 22 lipca 1993 r. do NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze Oddział w Ostrołęce.

158 ASOO, PPiW 1990-1998, Pismo KZ NSZZ „Solidarność” z 23 lipca 1993 r. do wiad. NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze i Okręgowej Komisji Wyborczej w Ostrołęce: „W oparciu o przepisy Kodeksu Postępowania Administracyjnego proszę o pilne udostępnienie kserokopii pisma pana Zbigniewa Mierzejewskiego dotyczących zarzutów, stawianych członkowi naszej komisji, kandydatce na senatora pani Celinie Kędzierskiej”; także, Pismo KZ nr 1568 z 26 lipca 1993 r. do Ewy Lewickiej, wiceprzewodniczącej NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze: „Podczas rozmowy bezpośrednio po obradach Konwentu [Oddziału NSZZ „Solidarność” w Ostrołęce – J.M.] można bowiem było odnieść wrażenie, że Pani Kędzierskiej oraz pozostałym naszym kandydatom celowo stawia się kolejne zarzuty i piętury trudności, aby uniemożliwić start w wyborach”

159 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania KZ z 25 sierpnia 1993 r.

160 Jak głosowaliśmy, „TO” 1993, nr 41.

161 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania KZ 12 października 1993 r.

162 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania KZ z 22 lutego 1994 r.: „Głos zabrała przew. KZ B. Sokołowska, która zaapelowała do zebranych iż wybory [...] do władz samorządowych są dla związku bardzo ważne, zwłaszcza dla środowiska nauczycielskiego. Szkoły będą przejmowane przez samorządy i nie powinno brakować w tych samorządach nauczycieli. Jest problem czy Oddział w Ostrołęce zaakceptuje naszych kandydatów – mamy przykre doświadczenia przy wyborach do Parlamentu. Marek Młynarczyk był za tym, żeby oddzielnie startować. Według Janiny Fijałkowskiej sama nauczycielska „Solidarność” nie może startować – jest za słaba. Andrzej Piegutkowski przekazał zalecenia KK, według której pod szyldem „Solidarność” nie należy występować, a tylko pod szyldem partii prawicowych np. pod szyldem „Towarzystwo Wspierania Miasta Ostrołęki”. Przewodnicząca B. Sokołowska powiedziała, że do wyborów winni startować ci, którzy mają dużo czasu, lubią pracę społeczną, są zameldowani w Ostrołęce”.

163 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania KZ 5 maja 1994 r.

164 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania KZ 14 czerwca 1994 r.

165 Ogólne dane o wyborach samorządowych Ostrołęce w czerwcu 1994 r. por. Obwieszczenie Wojewódzkiego

Kolejne wybory parlamentarne z 21 września 1997 r. znów unaocznily odwrócenie preferencji wyborców. W czasie zebrania Zarządu MKZ gratulowano nawzajem osiągnięty sukces Akcji Wyborczej Solidarność¹⁶⁶, choć tym razem nie wystawiano swoich kandydatów. Nie uzyskali mandatu poselskiego inni członkowie „Solidarności” nauczycielskiej z woj. ostrołęckiego - startujący z listy AWS Tomasz Osowski z Przasnysza (2331 głosów) i z listy Unii Wolności Sławomir Walczuk, wychowawca w Zakładzie Poprawczym w Laskowcu (857 głosów)¹⁶⁷.

Sprawa kolejnych wyborów samorządowych, wyznaczonych na 11 października 1998 r., stanęła na zebraniu MKZ 8 września 1998 r.: „Do wyborów samorządowych mamy przyjętego jednego kandydata, p. Sokołowską. Innych kandydatów zarząd nie zatwierdził. Poruszono sprawę finansowania kampanii wyborczej naszych członków związku startujących na radnych z listy wyborczej AWS [...] Przewodniczący MK zorientuje się, ilu członków związku startuje na radnych w terenie”¹⁶⁸. Gdy członkowie „Solidarności”, kandydaci na radnych złożyli prośby o wsparcie finansowe na prowadzenie kampanii wyborczej, otrzymali je w stopniu możliwym dla MKZ (zob. Tab.). Wyniki wyborów nie były w pełni zadowalające. Andrzej Piegutkowski, przewodniczący MKK, nie dostał się do Sejmiku Województwa Mazowieckiego¹⁶⁹. Dostał się za to dawniej związany z „Solidarnością” były wicekurator Ryszard Żukowski¹⁷⁰, który otrzymał 4023 głosów, natomiast do Rady Powiatu Ostrołęckiego dostali się: Marian Grzegorzczak (404 głosów) i Andrzej Kucharczyk (242 głosów); pozostali kandydaci „przepadli”¹⁷¹.

Tabela

Pomoc finansowa na kampanię wyborczą dla kandydatów MKK i MKZ w wyborach samorządowych 11 października 1998 r.

Imię i nazwisko	Kandydat do	Z jakiego komitetu wyborczego (KW)	Wysokość dotacji
Andrzej Piegutkowski	Sejmik Województwa Mazowieckiego	Akcja Wyborcza Solidarność	400 zł
Sławomir Matyszczyk	Rada Gminy Łyse	Niezależny (brak AWS w gm.)	100 zł
Marian Grzegorzczak	Rada Powiatu Ostrołęckiego	Akcja Wyborcza Solidarność	100 zł
Danuta Kiernożek	Rada Powiatu Ostrołęckiego	Akcja Wyborcza Solidarność	100 zł
Jacek Dobrzyński	Rada Powiatu Ostrołęckiego	Akcja Wyborcza Solidarność	100 zł
Andrzej Kucharczyk	Rada Powiatu Ostrołęckiego	Akcja Wyborcza Solidarność	100 zł
Barbara Sokołowska	Rada Miejska w Ostrołęce	Akcja Wyborcza Solidarność	400 zł

Źródło: ASOO, PPIW 1990-1998, Pisma wym. kandydatów z września 1998 r. do MKZ.

Uwaga: Lista kandydatów jest niepełna (w wyborach do Rady Miejskiej startowała też Celina Kędziarska).

Podsumowanie

Pierwsza dekada III RP (1989-1998) była stosunkowo burzliwa. Oczywiście czynnikiem wyjściowym, katalizatorem było samo *obalenie komunizmu*. Później szybko następujące zmiany *na górze* implikowały „ruch” w Ostrołęce i województwie ostrołęckim. Gdy doda się do tego 3-krotne wybory samorządowe, powstaje bardzo złożona sytuacja społeczno-polityczna na omawianym terenie.

„Solidarność” nauczycielska w Ostrołęce znalazła się, z pewnym opóźnieniem, w warunkach wielkich przemian. Powstało dążenie do zmian na „oświatowym podwórku”, mocno podsycane

Komisarza Wyborczego w Ostrołęce z dnia 20 czerwca 1994 r., „TO” 1994, nr 27.

166 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania MKZ 30 września 1997 r.

167 S. Olzacki, *Nasi parlamentarzyści*, „TO” 1997, nr 40.

168 ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania Zarządu MKZ 8 września 1998 r.

169 ASOO, MKK, PPIW, Pismo Andrzeja Piegutkowskiego do Komisji zakładowych i Międzyzakładowych woj. ostrołęckiego: „W czasie kampanii wyborczej będę starał się promować nasz Związek dlatego proszę o wsparcie finansowe na zakup ulotek, przejazdy [...] Po ewentualnym sukcesie wyborczym zobowiązuję się do ścisłej (!) współpracy z waszą Komisją i osobami wspierającymi”.

170 R. Żukowski zrezygnował z członkostwa „Solidarności” po uzyskaniu stanowiska wicekuratora Oświaty i Wychowania w Ostrołęce, a gdy w 1998 r. ponownie chciał wstąpić, otrzymał od Zarządu decyzję odmowną – ASOO, PPIW 1990-1998, Pismo przewodniczącego MKZ M. Wołkowa z 6 maja 1998 r. do R. Żukowskiego; ASOO, Protokoły, Protokół z zebrania MKZ z 5 maja 1998 r.

171 *Rada Miasta Ostrołęka, Wybory gminne i inne*, „TO” 1998, nr 43.

przypominaniem rzeczywistych krzywd w minionym okresie. Niestety jednak, z perspektywy czasu okazuje się, że nie wszystkie działania były dobrze przemyślane i podyktowane zdrowymi motywacjami.

Ocena z perspektywy czasu, gdy opadły emocje i często wzrosła wiedza, jest oczywiście łatwiejsza niż samym uczestnikom wydarzeń. Trzeba wyraźnie zauważyć, że „Solidarność” nauczycielska odradzała się jako związek zawodowy zgnębiony przez wcześniejszy system autorytarny, stąd poczucie rewanżyzmu (fakt, że stosunkowo niewielkie w środowisku nauczycielskim), w istocie w pewnym stopniu funkcjonujące przez całą omawianą dekadę, a nawet później. Dodatkowo, w pierwszym okresie wierzono w zbudowanie sprawiedliwego, solidarnego społeczeństwa. Późniejsze doświadczenia, a zwłaszcza pojawiające się rozdziewięki i konflikty w łonie samej „Solidarności”, sprowadzały już działania na tory praktyczne, a często partykularne.